

atferdssenteret

ÅRSMELDING 2008

Atferdssenteret

Norsk senter for Studier av Problematferd og Innovativ praksis

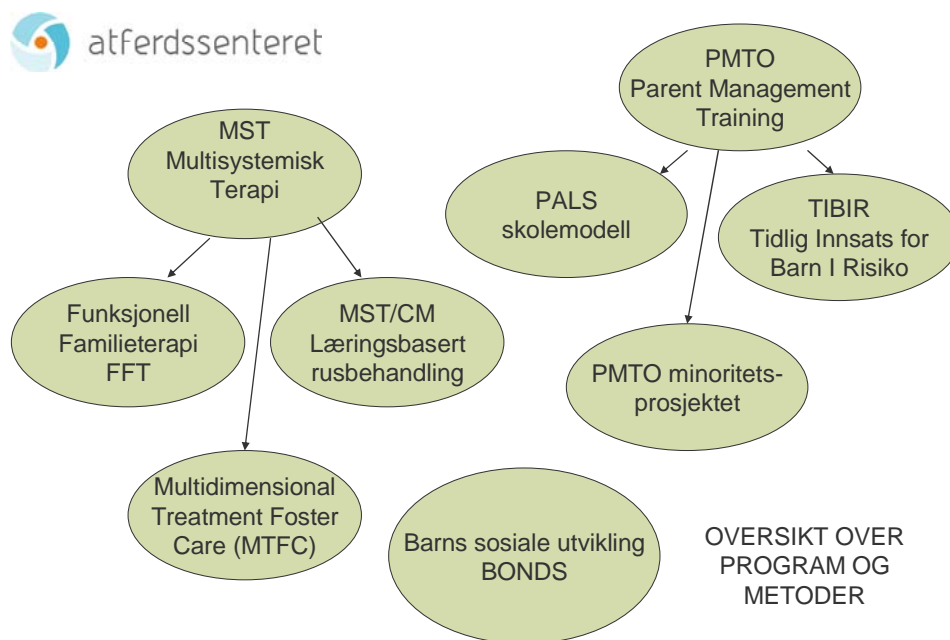
1. Innledning.....	2
2. Organisering	3
3. Atferdssenterets oppgave og oppdrag	5
3.1. Atferdssenterets oppgave.....	5
3.2. Atferdssenterets oppdrag 2008	5
4. Resultatoppgåelse i 2008.....	6
4.1. Utviklingsavdeling barn.....	6
4.2. Utviklingsavdeling ungdom	11
4.3. Forskningsavdelingen	16
4.4. Administrasjon/kommunikasjon	23
5. HMS og klima.....	25
6. Finansiering.....	26
Vedlegg 1 Konferanser, Undervisning og konferansebidrag.....	27
1.1. Konferanser	27
1.2. Undervisning og konferansebidrag Utviklingsavdeling barn.....	29
1.3. Undervisning og konferansebidrag Utviklingsavdeling ungdom	32
1.4. Undervisning og konferansebidrag Forskningsavdelingen	33
Vedlegg 2: Veiledning.....	39
2.1. Veiledning Utviklingsavdeling barn.....	39
2.2. Veiledning Utviklingsavdeling ungdom	39
2.3. Veiledning Forskningsavdelingen	39
Vedlegg 3. Komitéarbeid, Faglige verv, Referee.....	40
3.1. Komitéarbeid/sensorvirksomhet/faglige verv Utviklingsavdeling barn	40
3.2. Komitéarbeid/sensorvirksomhet/faglige verv utviklingsavdeling ungdom.....	40
3.3. Komitéarbeid/sensorvirksomhet/faglige verv forskningsavdelingen.....	41

1. Innledning

Atferdsenteret skal drive forskning, implementering, opplæring og videreutvikling av nye metoder i arbeidet med alvorlige atferdsproblemer, tiltaksforskning knyttet til evaluering og utvikling av nye metoder og forskning om utbredelse og utvikling av atferdsproblemer blant barn og unge.

Senteret skal gjennom sin virksomhet bidra til at barn og unge med alvorlige atferdsproblemer, deres familier og skoler får hjelp som er forskningsbasert, relevant, individuelt tilpasset og resultateffektiv i forhold til dagens kunnskapsnivå.

Senteret deltar i internasjonalt samarbeid, og har et nasjonalt nettverksansvar for forskere og miljøer som arbeider med forskning og kompetanseutvikling i arbeidet med atferdsvansker hos barn og unge, og skal styrke forbindelsen mellom forskning og praksis.

© Norsk senter for studier av problematferd og innovativ praksis

- Multisystemisk Terapi (MST) et behandlingstiltak for ungdom i alder 12 til 18 år med alvorlige atferdsproblemer. Det er 22 MST-team fordelt på alle regioner. Det er åpnet for etablering av to nye MST team. Avgjørelsen av hvor disse skal lokaliseres er lagt til Bufetat. Arbeidet med oppstart av nye team avventes til beslutning er tatt der.
- MST/CM læringsbasert rusbehandling. I tråd med signaler fra MST Services har vi valgt å avstå fra videre implementering av MST/CM ettersom resultatet over tid ikke synes å være er bedre enn ved vanlig MST. Vi har imidlertid intensivert arbeidet med å styrke rusintervensjonene innenfor MST, og har avholdt et to dagers kurs ("booster") med kursholdere fra MST Services for alle MST teamene med rusintervensjoner som tema. Atferdsenteret har igangsatt ett opplærings- og

- forskningsprosjekt knyttet til læringsbasert rusbehandling (Contingency Management) i rusbehandling av ungdom utenfor MST.
- Atferdssenteret har startet utprøving av et behandlingstiltak for ungdom i alderen 11 til 18 år med atferdsproblemer, Funksjonell Familieterapi (FFT). Fem FFT-team er til nå etablert i Bufetat.
  - Det gjøres forberedelser til å prøve ut Multidimensional Treatment Foster Care program for ungdom (MTFC).
  - Parent Management Training Oregon-modellen (PMTO) har team og terapeuter over hele landet. Tilbudet retter seg mot familier med barn mellom tre og 12 år med alvorlige atferdsproblemer.
  - ”Tidlig innsats for barn i risiko - et kommunalt program for forebygging og behandling av atferdsvansker hos barn” (TIBIR), er implementert i 58 kommuner. Programmet består i tillegg til PMTOs behandlingsmodell av fem korttidsintervensjoner; kartlegging, foreldrerådgivning, foreldregruppetilbud, sosial ferdighetstrening til det enkelte barn og konsultasjon til ansatte i barnehage og skole.
  - Utvikling av gruppetilbud i PMTO for foreldre med minoritetsbakgrunn.
  - 90 skoler har implementert Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling i skolen (PALS). Det er utdannet elleve PALS veiledere og flere nye er under opplæring.

Atferdssenterets forskningsprofil:

- Forskningsavdelingen ved Atferdssenteret har hovedfokus på intervensjonsforskning som drives i nært samarbeid med utviklingsavdelingene for barn og ungdom
- Forskning forsøker å besvare om ulike metoder og program har en positiv effekt på barn og unges atferdsproblemer, og den formidler implikasjoner for videre utvikling av klinisk praksis
- Videre har forskningen et fokus på implementering, det vil si i hvilken grad arbeidet kjennetegnes av behandlingsintegritet (fidelity) og hvilke konsekvenser dette har for resultatene.
- Ved siden av intervensjonsforskningen har Atferdssenteret under arbeid en utviklingsstudie av barns sosiale utvikling (BONDS), der en følger cirka 1.000 barn fra utvalgte kommuner i perioden seks måneder til fire år. Målsettingen er å etablere et empirisk grunnlag for videre planlegging av tidlig intervensjon for barn i risikozonen.

2. Organisering

Atferdssenteret – Norsk senter for studier av problematferd og innovativ praksis as er et aksjeselskap heleid av Universitetet i Oslo. Senteret er organisert som et datterselskap i UniRand As. Styret har syv medlemmer med personlige vararepresentanter. Tre av medlemmene (inklusive styreleder) oppnevnes av Universitetet i Oslo.

Styret 2008:

Styreleder Tore Hansen, professor, Det samfunnsvitenskaplige fakultet
 Odd Arne Tjersland, professor Det Samfunnsvitenskaplige fakultet
 Erik Gulbrandsen, direktør UniRand AS
 Frid Hansen, Fagsjef, Borgestad klinikken

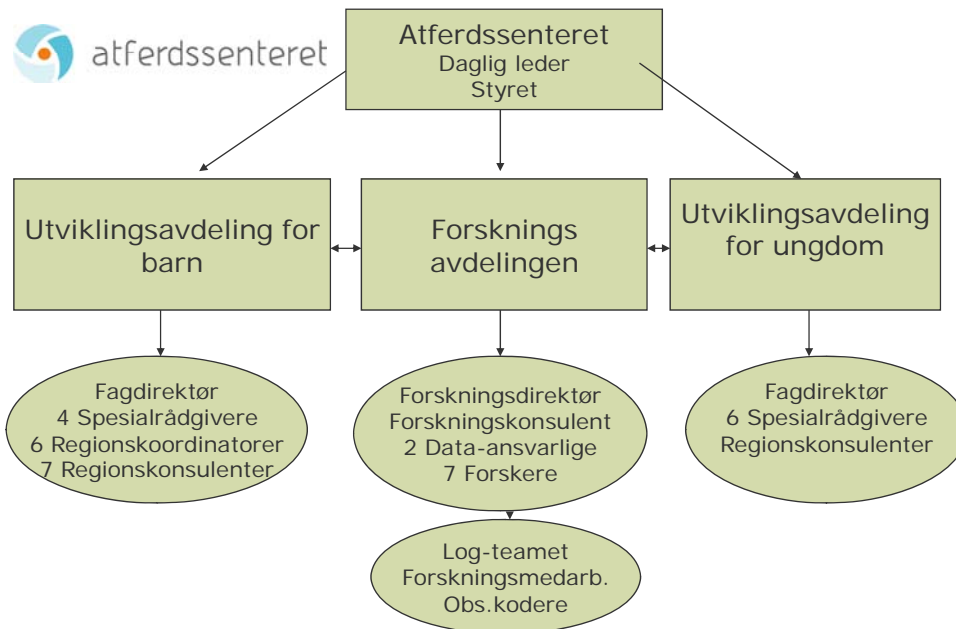
Hilde Heggelund, Fylkesnemnda i Buskerud
Egil Larsen, Avdelingsleder, Øverbye kompetansesenter
Tori Mauseth, assisterende fagdirektør, Atferdssenteret, (01.01.-04.02-08)
Harald Janson, forsker, Atferdssenteret (04.02.08-)

Vararepresentanter:

Monica Dahlen, Professor spesialpedagogikk, UiO
Fanny Duckert, professor Det samfunnsvitenskaplige fakultet
Eli Marie Killi, Avdelingsleder, Øverbye kompetansesenter
Asbjørn Bøe, Regionsleder, Fylkesnemnda region Øst
Torkil Berge, Redaktør, Norsk Psykologforening
Harald Janson, forsker, Atferdssenteret (01.01-04.02.08)
Tori Mauseth, assisterende fagdirektør Atferdssenteret (04.02.08-)

Det ble i 2008 avholdt 3 styremøter.

Senteret er organisert som følger:

3. Atferdssenterets oppgave og oppdrag

3.1. Atferdssenterets oppgave

Atferdssenterets hovedoppgave er å øke kunnskapen og styrke kompetansen blant alle som arbeider med atferdsproblemer blant barn og unge. Senterets oppgaver er todelt: På den ene siden driver Atferdssenteret implementering, opplæring og videre utvikling av etablerte metoder i arbeidet med alvorlige atferdsproblemer. På den andre siden driver Atferdssenteret tiltaksforskning knyttet til evaluering og utvikling av nye metoder, samt forskning om utbredelse og utvikling av atferdsproblemer.

Atferdssenteret har tre avdelinger; Utviklingsavdeling barn, Utviklingsavdeling ungdom og Forskningsavdelingen. Senteret har nasjonalt nettverksansvar for forskere og miljøer som arbeider med forskning og kompetanseutvikling i arbeidet med atferdsvansker hos barn og unge.

Atferdssenterets arbeidsoppgaver tar utgangspunkt i senterets mål og oppdrag:

- Forskningsvirksomhet
- Utviklingsarbeid
- Formidlingsvirksomhet
- Implementering av evidensbaserte metoder
- Undervisning, opplæring og veiledning
- Utvikle tiltak for å sikre rekruttering til stillinger ved senteret
- Etablere nasjonalt fagmiljø om utbredelse og utvikling av problematferd
- Koordinere kunnskapsutvikling og bygge nettverk for metodeutvikling
- Kvalitetssikringsvirksomhet
- Støtte utvikling av en kjede av hjelpetiltak som er lett tilgjengelige og nøye tilpasset den enkelte families behov
- Kvalitetssikre og utvikle kvalitetssikringssystemer knyttet til MultifunC institusjonene.

3.2. Atferdssenterets oppdrag 2008

Senterets oppdrag er formulert i vedtektenes § 4

”Selskapets oppgaver vil være studier av hvordan problematferd oppstår og slike problemers omfang, utvikling av metoder for forebygging av problematferd, og vitenskapelig evaluering av slike metoder. Et viktig formål med senteret er å kombinere forskning med praktisk klientbehandling, bl.a. i forbindelse med rusproblematikk blant barn og ungdom.”

og tildelingsbrevet fra Barne- og likestillingsdepartementet for 2008.

”Atferdssenteret skal styrke kunnskapen om og høyne kompetansen i arbeidet med atferdsproblemer blant barn og unge. Atferdssenteret skal drive forskning, utviklingsarbeid, opplæring, veiledning, undervisning og kvalitetssikring. Senteret skal stimulere til tverrfaglig forskning og bidra til å organisere slik forskning. Senteret har også et ansvar for å styrke forbindelsen mellom forskning og praksis. Dette innebærer både studier av utviklingstrekk og årsaker, og hvordan kunnskap kan anvendes til handlingsrettede strategier.

Atferdssenteret skal ha som målsetting å utvikle et nasjonalt fagmiljø rundt forskning om utbredelse og utvikling av problematferd. Det er sentralt for senteret å utvikle effektive programmer og tiltak, og samtidig

sørge for vitenskapelig evaluering av forsøk og programmer. I dette arbeidet er det viktig å ha gode samarbeidsrelasjoner til andre fagmiljøer, for på denne måten å bidra til miljødannelse og rekruttering.

Formålet med senteret er å

- Utvikle, vedlikeholde og spre kunnskap, kompetanse og metoder for å forebygge og behandle atferdsproblemer
- Styrke kompetansen om atferdsproblemer blant personell i første- og andrelinjetjenesten
- Integre forskning og praksis

Hovedoppgavene er

- Forsknings- og utviklingsarbeid
- Kompetanseoppbygging/metodeutvikling
- Formidling

Atferdssenteret skal ha en aktiv og utadrettet rolle, og virksomheten skal være praksisnær.

4. Resultatoppnåelse i 2008

4.1. Utviklingsavdeling barn

Implementeringsvirksomhet

Atferdssenterets strategiske plan og tilhørende virksomhetsplaner legger grunnlag for implementeringsvirksomheten knyttet til innføring av behandlingsmodellen PMTO (Parent Management Training Oregonmodellen) i det statlige barne- og familievernet og psykisk helsevern for barn og unge, forebyggingsmodellen avledet av PMTO - Tidlig Innsats for Barn i Risiko (TIBIR) - som rettes mot kommuner og den skoleomfattende modellen PALS (Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling i skolen).

Implementeringsarbeidet foregår regionalt i tett samarbeid med Atferdssenteret sentralt. Seks regionskoordinatorer (ansatt på Atferdssenteret) og syv regionskonsulenter (ansatt i Bufetat) forestår implementeringsaktivitetene knyttet til PMTO og TIBIR. Seks regionskoordinatorer ansatt i de statlige kompetansesentrene (Statsped) gjennomfører spredningen av PALS i samarbeid med Atferdssenteret.

Organisering av arbeidet – styring og samordning

I 2008 har det vært avholdt to samlinger for samordning av spredningsvirksomheten i PMTO, TIBIR og PALS. Grunnlaget for dette arbeidet er Atferdssenterets strategiske plan og avdelingens virksomhetsplan. Mellom møtene er det løpende, planlagte kontaktmøter mellom senteret og den enkelte region.

PMTO behandling og opplæring av nye PMTO terapeuter

Tilbud om PMTO behandling er nå tilgjengelig i de regionale barneverntjenester (Bufetat), i poliklinikker innen psykisk helsevern for barn og unge og i en del utvalgte kommuner. I løpet av 2008 ble det sertifisert 43 nye terapeuter. Ved utgangen av 2008 er det til sammen 250 sertifiserte terapeuter i Norge, fordelt på Bufetat, psykisk helsevern for barn og unge og

en stor andel terapeuter fra utvalgte kommuner. I tillegg har vi noen terapeuter fra andre instanser, de fleste av disse er ansatt på Atferdssenteret.

Avdelingen har også deltatt i opplæringen av det tredje kullet av danske terapeuter initiert av Servicestyrelsen i Danmark, samt vært engasjert av Servicestyrelsen og gitt veiledning på seks heldagsmøter til det danske PMTO-teamet.

Det fjerde, norske kullet (G4) bestod av PMTO-terapeuter fra region sør, øst og nord. Gjennom hele 2008 har det vært terapeutopplæring i både region vest og i nord, med til sammen 55 kandidater. Disse utdanningene er henholdsvis organisert av Bufetat i vest og av Atferdssenterets regionsledd i nord, i samarbeid med psykisk helsevern for barn og unge i samme region.

Videreføring av en helhetlig forebyggende modell for atferdsvansker hos barn

Videreføringen av forebyggingsprogrammet ”Tidlig innsats for barn i risiko – TIBIR” har fortsatt i 2008. Hovedfokus har vært på oppfølging av de første 26 kommunene og bydelene med videre opplæring for foreldrerådgivere og sosiale ferdighetstrenerer med hovedvekt og prioritering av kommuner som har sagt seg villig til å delta i utprøving av disse to modellene (jfr. forskningsavdelingens beskrivelse av studien knyttet til TIBIR).

I tillegg til PMTO-behandlingsmodell består forebyggingsprogrammet TIBIR av fem korttidsintervensjoner; 1) foreldrerådgivning rettet mot foreldre, 2) gruppetilbud rettet mot foreldre, 3) sosial ferdighetstrening rettet mot det enkelte barn, 4) konsultasjon til ansatte i barnehage og skole og 5) kartlegging og tidlig identifisering. Intervensjonene utøves av helsesøstere, rådgivere ansatt i PPT, og ansatte i barneverntjenesten og skoler.

Regionale oppstartseminarer høsten 2005 ga grunnlaget for kommunale planer innenfor de ulike forebyggingsintervensjonene, og pr 2008 deltar 58 kommuner. Fokus i 2008 har vært opplæringen til foreldrerådgivere og sosiale ferdighetstrenerer. Til sammen har nå 530 fagpersoner gjennomført disse opplæringene.

I 2008 har regionsleddet gjennomført en evaluering og revisjon av planene i samarbeid med kommunene, for en videreføring i 2009 med opplæring i de øvrige intervensjonene.

Avdelingen har samarbeidet med forskningsavdelingen i gjennomføringen av en effektstudie der rådgiver- og sosial ferdighetstrening-intervensjonene i TIBIR evalueres. I hver randomiserte, kontrollerte studie deltar ca. 200 familier/barn. Til sammen bidrar 9 kommuner.

I 2008 ble håndbøker og materiell for opplæringsmodulene i kartlegging og konsultasjon ferdigstilt og trykket opp. Dette betyr at det nå er utarbeidet håndbøker og undervisningsmateriell til alle intervensjonene i TIBIR.

Videreføring og implementering av skolemodellen PALS

De seks regionale koordinatorene ansatt i Statlig spesialpedagogisk støttesystem (Statped Vest, Statped Nord, Samisk spesialpedagogisk støtte (SEAD), Øverby kompetansesenter og Torshov kompetansesenter) har sammen med Atferdssenterets sentralt ansatte forestått implementeringsaktivitetene i utvalgte kommuner i regionene vest, nord, midt, sør og øst.

Det ble gjennomført en rekke informasjons- og stedlige tilretteleggingsmøter i kommunene for videreføring og implementering av PALS trinn III. I forbindelse med gjennomføring av

den pågående evalueringsstudien ”Positiv atferdsstøtte i skolen 2007-12” er det avholdt tilsvarende møter for skoler og skoleeiere som deltar i kontrollgruppeintervensjonen ”PALS-komprimert”. Det har vært et omfattende samarbeid med forskningsavdelingen om denne studien, der Utviklingsavdeling barn har forestått utvikling og implementering av ”PALS-komprimert”. Arbeidet fortsetter i 2009.

Det er tilrettelagt for videreføring av PALS trinn IV fra 2009 med invitasjon om deltakelse til utvalgte kommuner i regionene vest, midt, nord, øst og sør.

102 grunnskoler i 48 kommuner deltar i PALS og får opplæring, veiledning og oppfølging fra PALS-veileder ansatt i PP-tjenesten eller Statped. 27 av disse skolene deltar i ovennevnte evalueringsstudie. I tillegg deltar 17 skoler i 4 kommuner i ”PALS-komprimert”. Dette er et kontrollgruppetiltak i den pågående studien som gjennomføres med fire heldagskurs for alle skolens ansatte i løpet av skoleåret 2008/09.

Opplæringsprogrammet for PALS-veiledere i kull 2 (K2) ble avsluttet sommeren 2008 med ni kandidater (ansatte i Statped og PP-tjenesten). En ny opplæring (K 3) med fem norske og fire danske kandidater startet opp sommeren 2008. Opplæringen ledes av Atferdssenteret i samarbeid med PALS-regionskoordinatorene (mentorer).

Samarbeidet med Utviklingsavdeling ungdom for tilpasning av PALS til ungdomstrinnet er gjennomført ved tilpasning av modellens universelle komponenter i tre skolars ungdomstrinn og ferdigstilling av PALS-håndbok for ungdomstrinnet. PALS-veiledere som har opplærings- og veiledningsansvar for deltakende PALS-skoler med ungdomstrinn har fått innføring i bruken av denne tilpassede modellen.

Det andre opplæringskurset for kvalifisering av åtte nye SWIS-veiledere (School Wide Information System) i samarbeid med Universitetet i Oregon er avholdt. Det er nå 26 kvalifiserte SWIS-veiledere som skal bistå PALS-skoler som ønsker å ta i bruk kartleggingsverktøyet SWIS.

Effektstudie med minoritetsetniske familier

I 2008 har to ansatte ved Atferdssenteret i samarbeid med to av Bufetat’s regionskonsulenter og tre kommunale PMTO terapeuter gjennomført PMTO gruppeintervensjon rettet mot 96 småbarnsfamilier med innvandrerfamilier med pakistansk og somalisk minoritetsbakgrunn. Gruppeintervensjonen har vært gjenstand for en RCT-studie gjennomført av Forskningsavdelingen ved Atferdssenteret. 56 familier er gjennomført gruppetilbudet i 2008, mens gruppene for de øvrige familiene på venteliste blir gjennomført våren 2009. De utvalgte bydelene har vært Grorud og Søndre Nordstrand i Oslo. For å kunne delta i gruppeintervensjonen, måtte familiene ha barn under åtte år som viste tegn til begynnende eller alvorlige atferdsvansker.

Sertifiseringsarbeid - PMTO

Det er gjennomført sertifisering av 19 G4 terapeuter fra region øst, 16 fra region sør, samt 6 fra nord samt 2 terapeuter fra BUPA behandlingssenheter for barn i Buskerud.

Sertifiseringsteamet har bestått av 2 sentralt ansatte og 4 fra regionsleddet. Det arbeides systematisk med å utvide sertifiseringsteamet med nye medlemmer fra regionsleddet, for å styrke og utvide sertifiseringskompetansen på landsbasis. I tillegg er en dansk terapeut under opplæring i sertifiseringsvirksomhet.

Sertifiseringsarbeid – PALS

Det er gjennomført sertifisering av 13 PALS-veiledere fra det første opplæringskullet (K1). Sertifiseringsteamet har bestått av to sentralt ansatte. Det er igangsatt arbeid med å styrke sertifiseringskapasiteten ved å inkludere regionskoordinatorene som innehar mentorrollen i opplæring av nye PALS-veiledere.

Kvalitetssikring av igangsatte aktiviteter

Kvalitet i opplæringen, veiledningen knyttet til denne og vedlikeholdsveiledningen etter sertifisering/opplæring, er sentralt for å ivareta den metodeintegritet evidensbaserte metoder som PMTO, TIBIR og PALS forutsetter. I 2008 har det vært fokus på gjennomgang og revisjon av det oppfølgingssystemet som gis de sertifiserte PMTO-terapeutene som forestår opplæring og vedlikeholdsveiledning. Det har vært disponert en stilling i 60 % i siste halvår til dette arbeidet. Ny plan for oppfølging er utarbeidet og vil iverksettes og prøves ut i løpet av 2009. Ny organisering og innhold i tilbudet til dette korpset av PMTO-opplærere og veiledere vil ligge som forutsetning for en fremtidig overføring av spredningsvirksomheten av PMTO og TIBIR til fremtidig forankringsinstans.

- Det er blitt avholdt kurs for alle PMTO-vedlikeholdsveiledere sentralt over to dager. I tillegg har regionskoordinatorene hatt regionale samlinger for vedlikeholdsveilederne.
- Det er blitt gitt vedlikeholdsveiledning til alle sertifiserte PMTO-terapeuter over åtte dager i de fem helseregionene. Det er til sammen 31 veiledningsgrupper, ni i øst, syv i sør, fem i vest, seks i midt og fire i nord.
- Det har vært regionssamlinger over to dager for PMTO-terapeuter i alle regioner. I noen regioner har det vært to dager hvert halvår.
- Det er etablert systemer for oppfølgingsveiledning i forhold til intervensjonene i forebyggingsprogrammet TIBIR
- Det har vært utført omfattende arbeid for å opprettholde reliabiliteten som FIMP-kodere (som skal sikre metodeintegritet). FIMP anvendes både i effektstudien, NIDA-studien, i sertifiseringen av PMTO-terapeuter og i veiledningen av PMTO-terapeuter.
- Det er utviklet et kvalitetssikringsverktøy i arbeidet for å sikre PALS-veilederens metodeintegritet som anvendes i veilednings- og sertifiseringsøyemed.
- Det er etablert mentorgruppe for PALS-regionskoordinatorer som driver vedlikeholdsveiledning av PALS-veiledere under ledelse av Atferdssenteret. Det er avholdt tre mentorsamlinger.
- Det er gjennomført vedlikeholdsveiledningsaktiviteter sentralt og regionalt for PALS-veiledere som har avsluttet opplæringen. Disse ledes av Atferdssenteret og PALS-regionskoordinatorene.
- Det er etablert nettverkssamlinger for vedlikeholdsveiledning av PALS-team som har gjennomført opplæringen. Disse ledes av PALS-veiledere i respektive kommuner.

Opplæring av PMTO-terapeuter i Danmark

Avtalen med Servicestyrelsen i Danmark om bistand i opplæring av danske PMTO-terapeuter er videreført.

Servicestyrelsen har nå hovedansvaret for opplæring av kull 3 i Danmark, som opprinnelig var lagt til Kolding Pedagogiske Seminarium. Det er i denne sammenheng avholdt flere møter med Servicestyrelsen om hvordan Atferdssenteret skal bistå i videreføringen av PMTO i Danmark.

Det er videre etablert samarbeid med Servicestyrelsen om implementering og opplæring i PALS-modellen i Danmark. Fire danske PALS-veiledere ansatt i fire kommuner deltar i det tredje norske opplæringskullet fra sommeren 2008. I alt 11 danske skoler får opplæring i PALS-modellen i skoleåret 2008/09. De danske PALS-veilederne blir veiledet av to PALS-mentorer ansatt i Statped.

Samarbeid med andre fagmiljøer

- Samarbeidet med Oregon Social Learning Center (OSLC) er videreført, både i forhold til opprettholdelse av reliabilitet i FIMP kodingen og i forhold til drøftelser av kliniske implikasjoner for metodens revisjon/videreutvikling med utgangspunkt i resultater fra den norske effektstudien.
- Det er fortsatt et utstrakt samarbeid med Universitetet i Oregon for videreutvikling av PALS-modellen og utvikling av kartleggings-, intervensjons- og kvalitetssikringsverktøy.
- Det er etablert kontakt og gjennomført studiebesøk ved University of Minnesota i forbindelse med Minoritetsprosjektet.
- Det er etablert ny kontakt og gjennomført studiebesøk ved University of Brisbane og implementeringsorganisasjonen Tripple P i tilknytning til videreføringen av forebyggingsprogrammet TIBIR
- Gjennom året har det vært flere samarbeidsmøter med Bufdir med intensjon om å utrede behovet for fremtidig organisering av hvordan PMTO-virksomheten best kan forankres og driftes i eksisterende tjenesteområder.
- Det har vært gjennomført samarbeidsmøter med Utdanningsdirektoratet og Statped Vest, Statped Nord, Torshov kompetansesenter og Øverby kompetansesenter for tilrettelegging av implementering og drift av PALS i regionene.
- Det etablerte samarbeidet med Prososial, Senter for sosial og emosjonell læring, om det sosiale ferdighetstreningensprogrammet ”Steg for Steg” har fortsatt i 2008.
- Samarbeidet med Webster-Stratton programmet ”De utrolige årene” er videreført med jevnlig kontakt og utveksling hvor gjensidig tilpasning av de særskilte implementeringsplaner spesielt er blitt sikret.
- Det er vært et fortløpende samarbeid med Høgskolen i Akershus for å utrede muligheten for om Høgskolen kan overta organiseringen og gjennomføringen av opplæringsprogrammet PMTO. Det er konkludert med at Høgskolen ikke skal overta organiseringen og gjennomføringen av opplæringen.
- For å finne frem til en samordning mellom det statlige Foreldreveiledningsprogrammet og forebyggingsprogrammet TIBIR, har det vært avholdt møte med Bufdir.
- Utviklingsavdeling barn har vært representert med en fast deltaker i Temanettverket ”Urolige sped-og småbarn” som er initiert av R.BUP sør- og øst.

- Avdelingen har vært representert i den nasjonale arbeidsgruppen i OECDs nettverk mot vold og mobbing i skolen.
- Avdelingen har gitt innspill til Midtlyng-utvalget. (Utvalget for bedre læring for barn, unge og voksne med særskilte behov. Kunnskapsdepartementet).
- Avdelingen har gitt innspill til Flatø-utvalget (Utvalget for Bedre samordning av tjenester for utsatte barn og unge)
- Avdelingen har tilrettelagt for informasjon og studiebesøk ved Atferdssenteret om PMTO, TIBIR og PALS for fagmiljøer fra Nederland.

Klinikkvirksomhet

Det er gjennomført PMTO behandling i ni familier i løpet av året ved senterets klinikk.

Publikasjoner

Bøker, bokkapitler og avhandlinger

Anett Apeland og Elisabeth Askeland (2008) Observasjonsbasert evaluering av terapeutferdigheter som grunnlag for sertifisering av PMTO terapeuter. Artikkel submitted.

Frida Bugge Askeland (2008) ”Atferdsproblemer og risikovurdering”, en litteraturgjennomgang. Semesteroppgave ved Medisinsk fakultet, UiB

Reidar Jakobsen og Roar Solholm (2008) Evaluering av PMTO-kurs for fosterforeldre. Rapport til Bufdir.

Roar Solholm og Reidar Jakobsen (2008) Kortvarig foreldrerådgiving og lærerkonsultasjon i arbeidet med atferdsvansker bland barn – modellutprøving i en kommune. Artikkel submitted.

Kronikker/innlegg/intervju

Anne Arnesen & Mari-Anne Sørli: ”Forebygge atferdsproblemer og fremme sosial kompetanse – en presentasjon av PALS”, Forebygging.no: Video-program.

Arnesen, A., M. Hendis, W. Meek-Hansen & T. Ogden: ”Upålitelig om oppdragelse av barn på skoler i Eidsvoll”, Eidsvoll Ullensaker blad.

Anne Arnesen: ”Målet er å forebygge”, Skolelederen

Elisabeth Askeland: Intervjuet i tidsskriftet ”SPOR” om PMTO og TIBIR.

4.2. Utviklingsavdeling ungdom

Hovedfokus for virksomheten til utviklingsavdeling ungdom har gjennom 2008 vært å ivareta driften av MST (multisystemisk terapi) i Norge, starte opp nye og videreutvikle etablerte FFT-team (Funksjonell familierapi) i Bufetat og gjøre forberedelser til oppstart av et MTFC-team (Multidimensional Treatment Foster Care).

Arbeidet med å tilpasse PALS (Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling i skolen) til ungdomstrinnet, måtte avbrytes pga manglende bevilgninger. Arbeidet med å styrke skoleintervensjonene i MST ble forsøkt ivaretatt gjennom å holde et to dagers kurs (”booster”) i samarbeid med Morten Hendis som var ansvarlig for utviklingen av PALS for ungdomstrinnet, med dette tema for alle MST teamene i september.

Drift av MST i Norge:

Opplæring og kvalitetssikring av MST-teamene

Det er 22 MST-team i Norge med til sammen ca. 120 ansatte. Driften av MST-teamene innebærer ansvar for teoretisk og metodisk opplæring og kvalitetssikring av alle som er involvert i MST-arbeidet. Driften innebærer også konsultasjon til Bufetats ledelse om organisatoriske forhold som er viktige for MST. MSTs organisasjonsmanual gir anvisninger for gjennomføring av MST i praksis.

Opplæring og kvalitetssikring av MST-teamene innebærer:

- Ukentlig telefonkonsultasjon i alle MST-saker.
- Individuell opplæring og oppfølging av veiledere.
- Fem dagers grunnopplæring av nyansatt MST-personale. I 2008 ble det holdt tre opplæringer
- Fire vedlikeholdsseminarer (to-dagers) for alle team og to vedlikeholdsseminarer (to-dagers) for veiledere.
- Innhenting av månedsrapporteringer for alle MST-saker.
- Utarbeiding av Programevaluering (PEV) for alle team tre ganger i året.
- Konsultasjon på organisasjonsnivå til Bufetat/Bufdir som har ansvaret for MST-teamene i Norge.

Kvalitetssikring av igangsatte aktiviteter

Utviklingsavdeling ungdom innhenter månedlig data om alle MST-saker. Disse dataene analyseres, og resultatene for hvert enkelt team er tilbakeformidlet til nøkkelinstanser (MST-team, barneverndirektører, internasjonalt ansvarlige for kvalitetssikring av MST ved MST Services, USA) gjennom tertiale programevalueringer.

Videreutvikling og styrking av kvalitetssikring

- Kvalitetssikringen er styrket ved at det er ansatt en spesialkonsulent i halv stilling for oppfølging av MST-teamenes registrering av programdata.
- Et prosjekt i samarbeid med MST Institute, USA for styrking av samsvar mellom norsk og amerikansk versjon av TAM-R (Therapist Adherence Measure). Dette har resultert i en revidert norsk versjon som ble tatt i bruk fra 1.5.2008.
- Det er etablert en database for lydfiler, for å kvalitetssikre MST-teamenes veiledning. Databasen prøves ut og tas i bruk i løpet av 2009.
- Det er utredet og forhandlet med MST Institute, USA om etablering av felles databaseløsning for registrering av programdata for MST, FFT og MTFC. Ulike løsninger mht. personvern er drøftet i møte med Datatilsynet. Databasen søkes finansiert og utviklet i 2009.
- Forarbeid i samarbeid med Bufdir, med henblikk på å etablere et telefonsenter i Bufdir for sentralisert innhenting av TAM-R og oppfølgingsdata fra familiene 6, 12 og 18 måneder etter avsluttet MST-behandling. Arbeidet videreføres i 2009.
- Pilotprosjekt er satt i gang med utprøving av risikovurdering (Youth Level of Service, YLS) av ungdommene ved inntak til, og avslutning, av MST. Målet er å bruke samme risikovurderingsinstrument for MST, FFT og MTFC. Instrumentet er allerede i bruk i MultifunC, og er under utprøving ut i FFT. Arbeidet med lisensiering og implementering av YLS videreføres i 2009.

Opplæring av MST-konsulenter

Alle MST-konsulentene, både de som er ansatt på Atferdssenteret og de regionale får opplæring og kvalitetssikring fra MST Services, i samarbeid med fagdirektør og assisterende fagdirektør for MST ved Atferdssenteret. Det ble ansatt to nye regionale MST-konsulenter i 2008. Som de tre andre, har også disse arbeidet som MST-veiledere.

Samarbeid med Bufetat og Bufdir om implementering av MST

Det har også i 2008 vært et tett samarbeid med Bufetat, blant annet for å innarbeide den norske modellen for ledelse av MST-enhetene i alle regionene, og for å drøfte tiltak for å øke sakstilfanget og produktiviteten i MST.

Utviklingsavdeling ungdom har deltatt på flere møter i Bufdir, og har vært i dialog med ledelsen i de ulike regionene for å ivareta MST administrativt og faglig. Avdelingen har deltatt i rekruttering og intervjuer av alle veiledere som er ansatt i perioden. Likeledes har avdelingen også bidratt ved ansettelse av terapeuter i flere av teamene.

Som ledd i implementeringen av MST i Norge ble det i 2008 etablert en egen seksjon i Bufdir: Seksjon for evidensbaserte atferdsmetoder, som skal ivareta driften av MST-teamene i samarbeid med Atferdssenteret. De regionale MST-konsulentene, fem personer, er ansatt i denne seksjonen. Konsulentene er fortsatt under faglig ledelse av fagdirektør ved Utviklingsavdeling ungdom ved Atferdssenteret.

MST-behandling for ungdom med rusproblemer

Forskningsavdelingen har i samarbeid med FSRC, Charleston, SC, USA, fullført analysene av data fra Contingency Management (CM)- studien som ble avsluttet i september 2006. CM innebærer kognitiv-atferdsterapeutiske intervensjoner rettet mot ungdommens rusmisbruk i kombinasjon med MST. Prosjektet innebærer bruk av intensive kvalitetssikringsprotokoller for å opprettholde behandlingsintegritet.

I tråd med signaler fra MST Services har vi valgt å avstå fra videre implementering av CM ettersom resultatet over tid ikke synes å være bedre enn ved vanlig MST.

Vi har imidlertid intensivert arbeidet med å styrke rusintervensjonene innenfor MST, og har avholdt et to dagers kurs ("booster") med kursholdere fra MST Services for alle MST teamene med rusintervensjoner som tema.

Evidensbasert rusbehandling av ungdom utenfor MST

Forskningsavdelingen har satt i gang et opplærings- og forskningsprosjekt knyttet til Contingency Management i rusbehandling av ungdom utenfor MST. Assisterende fagdirektør har i samarbeid med forskningsavdelingen og FSRC deltatt i planlegging og tilrettelegging av undervisning til ansatte i rustiltak, som senere ble gjennomført av fire MST-veiledere.

MST geografisk

Det er en overordnet målsetning at MST-tilbudet til kommunene skal opprettholdes og bygges ut. I samarbeid med forskningsavdelingen utarbeidet Utviklingsavdeling ungdom i 2006 pilotstudien "MST geografisk". Det innebærer at familier som bor utenfor MSTs

geografiske rekkevidde blir tilbudt MST-behandling. Det har vært lite tilgang på saker og evaluering av prosjektet er utsatt til 2009.

Etableringen av FFT-team i Norge

Utviklingsavdeling ungdom har i 2008 tilrettelagt for videre opplæring og kvalitetssikring av FFT teamene i Skien og Stavanger. Avdelingsdirektør og spesialrådgiver for FFT deltok på en hospiteringsklinikk (externship) over tre samlinger, samt en veilederopplæring i regi av FFTs utviklere. Spesialrådgiver for FFT har siden november 2008 overtatt ansvaret for den ukentlige telefonveiledningen for FFT-teamene i Skien og Stavanger. I 2008 ble det opprettet tre nye FFT-team i Bufetat, med lokalisering Ålesund, Trondheim og Sandvika i Akershus. Grunnopplæringen for de tre nye teamene ble gjennomført i september 2008.

Utviklingsavdeling ungdom har i tilknytning til oppstart av teamene deltatt i rekruttering og utvelgelse av terapeuter, oppdatert og kvalitetssikret informasjonsmateriell, presentasjoner, retningslinjer for rutiner og prosedyrer samt planlagt og tilrettelagt for opplæring og kvalitetssikring. Utviklingsavdeling ungdom har også kvalitetssikret alle FFT-teamene gjennom jevnlig besøk til teamene hvor det har blitt gitt veiledning på videomateriale fra terapisaamtaler. Det har blitt innhentet månedsrapportering for alle FFT-saker.

Utviklingsavdeling ungdom har i 2008 fortsatt det tette samarbeidet med Bufdir og Bufetat rundt implementeringen av FFT.

Multidimensional Treatment Foster Care (MTFC)

I løpet av 2008 har Utviklingsavdeling ungdom gjort et omfattende forarbeid for oppstart av et MTFC-team. Det er foretatt stedsevalueringer av flere mulige steder ("siter") for oppstart av en pilot. Oppstart av det første MTFC-teamet er besluttet lagt til Sandvika i Akershus.

Det har i denne prosessen vært et samarbeid med Familieforum i Lund, National Implementation Team i Storbritannia og metodeutviklerne ved Oregon Social Learning Center rundt en rekke spørsmål både av behandlingsmessig og organisatorisk art knyttet til implementering av metoden. Videre har det vært et tett samarbeid med ulike instanser i Bufetat, Bufdir og BLD. I forberedelsesfasen er det videre arbeidet med arbeidsrettslige forhold knyttet til tilgjengeligheten til terapeutene i MTFC samt lovgrunnlaget for å drive metoden. Fagdirektør og Spesialrådgiver i avdelingen har deltatt på opplæring i MTFC ved OSLC, Eugene, Oregon, USA.

I tilknytning til oppstart av teamene har Utviklingsavdeling ungdom deltatt i rekruttering og utvelgelse av terapeuter, fosterhjems konsulent og behandlingsfosterhjem, utarbeidet og kvalitetssikret informasjonsmateriell og presentasjoner, igangsatt oversettelse av behandlingsmanualer, holdt MTFC-presentasjoner for aktuelle fagteam, kommunalt barnevern og potensielle behandlingsfosterhjem, inngått kontrakt med Familieforum i Lund om opplæring og veiledning, og planlagt opplæring. I tilknytningen til rekruttering og seleksjon av behandlingsfosterhjem er det arbeidet med å styrke kompetansen på dette området og utviklet rutiner for rekruttering til metoden tilpasset nasjonale forhold. Det har også vært et samarbeid med Fagteam og tilgrensende metoder knyttet til utvikling av hensiktsmessige henvisnings- og samhandlingsprosedyrer mellom de ulike metodene, samt arbeidet med samkjøring av informasjonsformidling til eksterne instanser.

Teamet i Sandvika og rekrutterte behandlingsfosterhjem gjennomfører opplæring i januar og første del av februar 2009 og vil kunne motta klienter etter endt opplæring.

Andre utviklingsoppgaver

Utviklingsavdeling ungdom driver kontinuerlig utvikling av norsk materiell knyttet til opplæring, konsultasjon og kvalitetssikring innenfor metodene MST, FFT og MTFC.

Avdelingens fagdirektør har deltatt i den nordiske referansegruppen for MultifunC.

Alle ansatte i MultifunC- institusjonenes familieteam og utredningsteam har tilbud om å delta på opplæringsuken i MST.

Det er en målsetning for avdelingen at det skal være størst mulig samsvar mellom programdata som registreres i MST, FFT og MTFC. Mye av dette koordineringsarbeidet er gjennomført mellom MST og FFT i 2008, og er påbegynt for MTFC. Dette omfatter både programindikatorer (blant annet risikovurdering (YLS)), og etablering av en felles databaseløsning for registrering av programdata. Arbeidet videreføres i 2009.

Samarbeid med andre fagmiljøer:

- Samarbeid med MST Services, Charleston, SC, USA
- Samarbeid med FSRC (Family Services Research Center), Charleston, SC, USA, ved Scott Henggeler, Melisa Rowland og Ashli Sheidow i forbindelse med forskningsprosjektet CM.
- Deltakelse i et europeisk samarbeid om etablering av en felles europeisk, fem-dagers opplæring i MST.
- Samarbeid med MST i Sverige og Danmark.
- Samarbeid med islandske myndigheter om oppstart av MST på Island.
- Samarbeid med FFT LLC, ved Jim Alexander og Doug Kopp.
- Samarbeid med Tom Sexton, Professor and Director ved Center for Adolescent and Family Studies, Counseling Psychology Program, Indiana University, i forbindelse med oppstart av FFT i Norge.
- Samarbeid med Astrid van Dam og Mirjam Becker, FFT Knowledge Center, Amsterdam, Nederland.
- Samarbeid med Kjell Hansson, FFT Sverige/Socialhögskolan i Lund.
- Samarbeid med Todd Sosna, Senior Associate, California Institute of Mental Health.
- Samarbeid med David Bernstein, koordinator for The Child and Family Evidence-based Practice Consortium.
- Samarbeid med FamilieForum, skandinavisk kontakt for implementering av MTFC.
- Samarbeid med Helen Jones, Professional Advisor, Looked after Children's Section, Department for Education and Skills, England.
- Samarbeid med Rosemarie Roberts, Project Manager, National Treatment Foster Care Project, Michael Rutter Centre for Children and Young People, England.
- Samarbeid med Sylvia Rowlands, leder for Blue Sky Project, New York.
- Samarbeid med MultifunC i Norge og Sverige.
- Samarbeid med Datatilsynet om personvern ved databaseløsning for programdata i MST, FFT og MTFC.
- Samarbeid med Bufdir om juridiske problemstillinger i MST, og etablering av telefonsenter for innhenting av MST-data fra familier under og etter behandling.

Klinikkvirksomhet

I forbindelse med FFT har vi gitt tilbud om behandling til familier henvist fra familievernkontor, barneverntjeneste og poliklinikk for psykisk helse, barn og ungdom.

Publikasjoner

Artikler:

Lønnum, K., Christensen, B., Lekhal, K. & Stabæk., M. (2008). Behnadlingsfosterhjem. Multidimensional Treatment Foster Care (MTFC). *Fosterhjemskontakt*, 5,10-12.

4.3. Forskningsavdelingen

I 2008 ble de første resultatene fra PMTO behandlingseffektstudien publisert, samtidig som arbeidet med analyse og utskriving av oppfølgingsdata ble påbegynt. På tilsvarende måte ble prosjektet MST med Contingency Management avsluttet og arbeidet med prosjektets utskriving fullført. Blant forskningsprosjektene som videreføres er PMTO oppfølgingsstudien og implementeringsstudien, ”Barns sosiale utvikling” (BONDS), Positiv atferdsstøtte i skolen (PALS), ”Tidlig innsats for barn i risiko” (TIBiR), Implementering av evidensbasert rusbehandling, PMTO foreldregrupper for minoritetsmødre, og Risiko og levekårsutvikling for ulike grupper barn. I tillegg startet forberedelser rundt prosjektet ”Functional Family Therapy” (FFT), et tiltak for ungdom. Ytterligere to utviklingsstudier har pågått ved Atferdscenteret i 2008 som har sett på sammenhengen mellom utagerende atferd og sosial kompetanse i ungdomsutvalg fra normal populasjon. En av disse studiene ble publisert i 2008, og den andre vil bli ferdigstilt og sendt inn til publikasjon våren 2009.

Risiko og levekårsutvikling for ulike grupper barn. En longitudinell analyse gjennom utvikling av indikatorer

Prosjektet sikter mot en kartlegging av risikofaktorer i barns oppvekst, mot vurdering av spesifikke tiltak, og mot analyse av sosial forandring. Prosjektet vil i sin helhet bygge på registerdata. I 2008 har arbeidet på prosjektet vært knyttet til organisering og oppbygging av data, analyse vil starte opp i 2009.

Gjengproblematikk og alvorlige voldsutøvere (kronikere)

I samarbeid med Dr. Howard Richard, University of Nottingham, arbeides det med utvikling av et måleinstrument som tapper ulike typer aggresjon hos voldsutøvere. Instrumentet er konstruert til bruk i behandling og utredning av ungdom med alvorlige atferdsproblemer og er utprøvd i en engelsk versjon. Utprøving av en norsk versjon er nå i gang, samtidig som utvikling av et kartleggingsinstrument for medlemskap i ulike typer antisosiale gjenger er under utprøving i det samme prosjektet.

MST-CM studien

Studien ble gjennomført i samarbeid med Family Services Research Center (FSRC), Medical University of South Carolina, USA. Artikkelmanuskript fra prosjektet ble sendt til Journal of Substance Abuse Treatment i desember 2008 (fullstendig referanse står under listen over artikler). Hovedformålene med studien var å

- bidra til forståelsen av hvordan et spesifisert kvalitetssikringssystem påvirker terapeutenes behandlingsintegritet i forhold til læringsbasert rusbehandling i behandling av rusmisbruk hos ungdom.
- finne ut hvilken sammenheng der er mellom terapeutenes grad av behandlingsintegritet i forhold til læringsbasert rusbehandling og ungdommenes bruk av rusmidler, med særlig fokus på cannabis stoffr.
- undersøke mulige kulturelle forskjeller mellom USA og Norge ved å gjennomføre parallelle studier.

Implementering av evidensbasert rusbehandling

I samarbeid med Sosial- og Helsedirektoratet og BUF-dir, ble personale, innenfor utvalgte geografiske regioner som gir behandlingstilbud til personer under 18 år med rusproblemer, invitert til å motta trening i læringsbasert rusbehandling. I tillegg fikk de tilgang til ressurser for å fremme implementeringen av denne kunnskapsbaserte metoden. Formålet med studien er å bidra til økt kunnskap og forståelse på flere områder, blant annet:

- å identifisere faktorer som bidrar til frivillig deltakelse i et arbeidsseminar om en kunnskapsbasert metode, ”contingency management” (CM), som omfatter kognitive og atferdsmodifiserende tiltak.
- å identifisere faktorer som bidrar til implementering i løpet av de 6 første månedene etter arbeidsseminaret i CM.
- å undersøke personalidentifiserte barrierer for å delta i arbeidsseminaret og for å implementere CM.

Kursene i læringsbasert rusbehandling ble gjennomført i mars 2008, og data fra behandlingsstedene ble innhentet fram til november 2008. Dataanalyser, evt. innhenting av supplerende data fra behandlingssteder som ikke deltok, og utskriving av artikkel vil bli gjennomført i løpet av vårsemesteret 2009.

Pre—post evalueringen av Parent Management Training — Oregon modellen (PMTO)

Studien ble avsluttet i 2008 og studien ble publisert i Journal of Consulting and Clinical Psychology (fullstendig referanse står under listen over artikler). PMTO er et tilbud for familier med barn mellom 4 og 12 år med alvorlige atferdsproblemer. Resultatene fra evalueringen tyder på at PMTO er en effektiv og virksom behandlingsmetode for de norske familiene. Foreldre som fikk PMTO rapporterte om mindre utagerende atferd hos sine barn sammenlignet med de som mottok annen type behandling. Barnas lærere rapporterte samtidig om økt sosial kompetanse. PMTO synes å være særlig effektivt for barn under 8 år.

Evalueringstudien ”Positiv atferdsstøtte i skolen”

En longitudinell studie av PALS-modellen ble igangsatt våren 2007 for å studere modellens korttids-, langtids- og differensielle effekter, samt å studere hvilken betydning implementering og kvalitetssikring har for utbytte og praksis i skolen. Studien gjennomføres i større utvalg skoler med varierende størrelse og geografisk beliggenhet, og den er basert på et stratifisert og matchet kontrollgruppedesign med fem datainnsamlinger over fire år. Evalueringsutvalget består av 28 skoler som implementerer PALS, 18 sammenligningsskoler og 17 skoler som implementerer en enklere PALS versjon, kalt ”PALS Komprimert”. I 2008

ble det i regi av Utviklingsavdeling Barn gjennomført to av i alt fire kursdager i PALS Komprimert – et honorarfritt kursopplegg som gjennomføres lokalt med støtte fra berørte kommuner. Opplæringen i intervensjonsmodellen retter seg mot hele personalgruppen i hver av de aktuelle skolene og omfatter i alt ca. 700 ansatte. De to første datainnsamlingene samt opplæring av forskningskontakter i PALS Komprimert-skolene ble også gjennomført i løpet av 2008. Videre ble den tredje datainnsamlingen i de øvrige 46 skolene gjennomført i henhold til planen. I løpet av året ble det etablert kvalitetsikrings-systemer for sammenkobling og klargjøring av data for analyse og tilbakemelding om de første resultatene fra studien ble gitt skolene. Omlag 10.000 elever på 4.-7 trinn, 2.200 skoleansatte og 2.400 foreldre deltar nå i studien.

Evaluering av ”PMTO-Foreldregrupper for etniske minoriteter”

PMTO-Foreldregrupper for etniske minoriteter er en pre-post randomisert kontrollert evalueringsstudie som ble påbegynt i 2007. Det ble totalt rekruttert 118 etniske minoritetsfamilier i 2008. Familiene er rekruttert i bydel Grorud og Søndre Nordstrand i Oslo. Atferdssenteret ved Forskningsavdelingen og Utviklingsavdeling barn har i samarbeid med bydelene rekruttert familiene i familienes nærmiljø. Det ble ansatt og opplært fire tospråklige timesansatte i 2008, for å sikre datainnsamlingen. Innsamlingen av inntaksdata ble gjennomført i perioden januar – mai, og 96 (39 somaliske og 57 pakistanske) familier deltar i studien. Av disse ble 50 randomisert til gruppen som startet med PMTO kurs og 46 til kontrollgruppen. PMTO kursene startet i april og alle er ferdigstilt ved årsskiftet 2008-2009. Kursene kan vise til et godt oppmøte blant de deltagende mødrene. I løpet av samme tidsperiode ble det iverksatt flere tiltak for å opprettholde kontakten med studiens kontrollgruppe, ved blant annet å arrangere vårfest, idfeiring i tillegg til rutinemessig telefonkontakt. Andre datainnsamling startet i desember og pr 31. desember 2008, er 40 av 96 familier intervjuet. I løpet av første halvdel av 2009 vil dataopptaket ferdigstilles, med påfølgende rapportering av resultatene.

Evaluering av TIBiR: ”Tidlig innsats for barn i risiko”

TIBiR modellen består av fem intervensjonsmoduler, (1) Rådgivning til foreldre, (2) Sosial ferdighetstrening, (3) Konsultasjon til pedagogisk personale, (4) PMTO-foreldregruppe og (5) PMTO behandling. Det gjennomføres en randomisert studie av hver intervensjonsmodul med datainnsamling pre, post og et halvt år etter avslutning av intervensjon, med unntak av PMTO som har blitt evaluert i en egen studie. I løpet av våren 2007 begynte rekrutteringen av familier til evalueringen av rådgivning og sosial ferdighetstrening, og pr. desember 2008 var alle familier rekruttert og omtrent 90 % av familiene hadde gjennomført post-datainnsamling. Rekruttering av familier til evaluering av PMTO foreldregruppe ble igangsatt våren 2008 og pr. desember var omtrent 60 % av alle familier rekruttert.

Forskningsprosjektet har vært gjennomført i samarbeid med Trondheim kommune, Sola kommune, Larvik kommune, Lørenskog kommune, Harstad kommune, Kristiansand kommune, Haugesund kommune, Nesodden kommune, bydelene Grorud og Østensjø i Oslo og Eidsvoll kommune

”Barns sosiale utvikling” - en longitudinell studie.

Forskningsprosjektet følger utvikling av sosial kompetanse og atferdsproblemer i en stor gruppe barn i Norge fra 6 måneders alder. Prosjektet vil bl.a. belyse fedres betydning for barns utvikling, utvikling av atferdsproblemer hos jenter og gutter, samt tidlige forløpere til utvikling av sosial kompetanse og atferdsproblemer. Kunnskapen som fremkommer er

etterspurt både internasjonalt og nasjonalt og vil kunne brukes til å videreutvikle tiltak for barn og familier. Prosjektet startet i 2006, og datainnsamlingen vil pågå til medio 2012. Rekruttering og datainnsamling for prosjektet har pågått hele 2008 i fem kommuner - Drammen, Porsgrunn, Skien, Bamble og Tinn. Rekrutteringen av familier har funnet sted gjennom helsestasjonene, og ble avsluttet 31.12.2008. Det endelige antallet deltagende barn blir ca. 1150. Sju intervjuere og tre telefonintervjuere er engasjert for datainnsamlingen, som finner sted lokalt i de utvalgte kommunene. PC-baserte forskningsadministrative systemer og PC-baserte intervjuer er spesielt utviklet for prosjektet. Det ble i 2008 gjennomført 1318 personlige intervjuer og 2887 telefonintervjuer. Foreløpige funn fra prosjektet er blitt presentert i tre bidrag til internasjonale forskningskongresser i løpet av året. Prosjektet har vært synlig i media i løpet av året, bl.a. i Aftenposten. Institutt for spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo, startet i 2007 opp et søsterprosjekt, Internasjonalt adopterte barns sosiale utvikling, som skal følge 200 internasjonalt adopterte barn og deres familier fra kort tid etter ankomst og frem til barna er 4 år. Adopsjonsprosjektet vil i all hovedsak bruke de samme metodene og måleinstrumentene som Barns sosiale utvikling. Et nært samarbeid er etablert mellom prosjektene.

”Barnehagen og barns sosiale utvikling”

Forskningsprosjektet undersøker barnehagens betydning for utvikling av sosial kompetanse og atferdsproblemer innenfor rammene av en eksisterende longitudinell utviklingsstudie. Dette gir muligheter for å fremskaffe unik og etterspurt kunnskap om betydningen av barnehagen for barns sosiale utvikling. En vil innhente kunnskap om hvilke forhold ved henholdsvis barna (bl.a. bakgrunn, tidlig sosial utvikling og tidspunkt for barnehagestart) og barnehagene (bl.a. personalgruppens sammensetning og kompetanse, samt fysisk miljø inne og ute) som har betydning for barnas utvikling. En pilotstudie ble gjennomført i 2007-2008 for å utarbeide metoder for datainnsamling i barnehagen. Datainnsamling ved spørreskjemaer til barnehagen for 2 år gamle barn begynte i mars 2008, og 214 spørreskjemaer er innsamlet i løpet av året. Planlegging og utprøving av spørreskjema- og intervjuundersøkelse om barnehagens forhold har funnet sted i 2008 og starter opp ved årsskiftet 2008/2009. Prosjektet har blitt presentert ved en nasjonal konferanse, og et bokkapittel om pilotstudien og prosjektet er under publisering. Prosjektet gjennomføres i tett samarbeid med Høgskolen i Vestfold.

Logistikkteamet

Logistikkteamet er organisert rundt arbeidet med innhenting, behandling og kvalitetssikring av forskningsdata. Teamet er en del av forskningsavdelingen og samarbeider nært med forskerne for å løse driftsmessige og logistiske utfordringer i de ulike forskningsprosjektene. Logistikkteamet har hatt tre faste medlemmer i 2008. I tillegg inngikk tre medarbeidere fra tre ulike prosjekter, samt senterets deltidsansatte assistenter. I 2008 har logistikkteamet samordnet og kvalitetssikret rutiner for innhenting, registrering og behandling av spørreskjemadata. En viktig del av dette arbeidet har vært videreutvikling av datasystemer og databaser for å bistå i gjennomføringen av studiene. Elektronisk innhenting av spørreskjemadata har vært et spesielt satsingsområde, og metoden benyttes nå i stor grad i senterets pågående studier. Når det gjelder observasjonskoding har fokus vært på videreutvikling, tilrettelegging og kvalitetssikring av kodesystemer til bruk i den longitudinelle studien ”Barns sosiale utvikling”.

Aktiviteter

Også i 2008 har hovedaktivitetene vært knyttet til planlegging og gjennomføring av Atferdssenterets forskningsprosjekter. Flere av forskningsprosjektene som for eksempel PALS og FFT, gjennomføres i samarbeid med utviklingsavdelingene for barn og ungdom. Dette samarbeidet gir gode muligheter til å prøve ut nye program og metoder i etablerte praksismiljøer der en grundig opplæring av utøverne kombineres med kvalitetssikring av implementeringen og måling av behandlingsintegritet, samtidig som en gjennomfører kontrollerte effektstudier.

Forskningsavdelingen vedlikeholder samarbeidsnettverket med Oregon Social Learning Center i Eugene (PMTO), Family Services Research Center, Medical University of South Carolina (MST) og Universitetet i Oregon (PALS). Det er videre etablert et internasjonalt forskernettverk rundt studien "Barns sosiale utvikling" med kontakter til USA, England og Sverige. I samarbeid med R-BUP er det etablert et norsk forskernettverk for intervensjonsstudier i skoler og barnehager. Ansvar for implementering og evaluering av MultifunC prosjektet har i all hovedsak blitt overført til BUF-dir og Universitetet i Tromsø.

Forskningsavdelingens medarbeidere har også bidratt på kurs og konferanser nasjonalt og internasjonalt, samt med formidling rettet mot universitet, høyskoler og forvaltning (se vedlagte oversikt over formidlingsvirksomhet). Forskerne veileder mastergradsstudenter og doktorgradskandidater, og har fungert som 'reviewers' for norske og internasjonale tidsskrifter. Arbeidet med å styrke og videreutvikle kompetansen i forskningsavdelingen er blitt ivarettatt, blant annet gjennom deltakelse på kurs og konferanser.

Nasjonale og internasjonale samarbeidspartnere i 2008

- Magda Stouthamer-Loeber & Rolf Loeber, University of Pittsburgh
- Gerald Patterson & Marion Forgatch, Oregon Social Learning Center
- Daniel Shaw, University of Pittsburgh
- Mike Stoolmiller, Oregon Social Learning Center & University of Oregon
- Margaret Owen
- R. C. Howard, University of Nottingham, Division of Psychiatry
- Thomas Moser, Avdeling for lærerutdanning, Høgskolen i Vestfold
- Kari Lamer, Høgskolen i Oslo
- Anne Inger Helmen Borge, Psykologisk institutt, Universitetet i Oslo
- Sonja Heyerdahl, Regionsenter for barns og unges psykiske helse, Helseregion Øst og Sør, Oslo
- Jörg Richter, Regionsenter for barns og unges psykiske helse, Helseregion Øst og Sør, Oslo
- Kristin S. Mathiesen, Nasjonalt folkehelseinstitutt, Divisjon for psykisk helse, Oslo
- Synnve Schjølberg, Nasjonalt folkehelseinstitutt, Divisjon for psykisk helse, Oslo
- Monica Dalen, Institutt for spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo
- Lars Wichstrøm, Institutt for psykologi, NTNU
- Elisabeth Backe-Hansen, NOVA

Publikasjoner

Artikler

- Biglan, T., & Ogden, T. (2008). The evolution of the evidence based movement. *European Journal of Behavior Analysis*, 9, 81-95.
- Bjørnebekk, G. (2008). Positive and Negative Affect as Modulators of Cognition and Motivation: The rediscovery of affect in achievement theory. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 52, 152-170.
- Bjørnebekk, G. (In press). Psychometric properties of the scores on the Behavioral Inhibition and Activation scales in a sample of Norwegian children. *Educational and Psychological Measurement*, doi:10.1177/0013164408323239
- Bjørnebekk, G. & Gjesme, T. (under review). Motivation and temporal distance: their effect on cognitive and affective manifestations. Submitted to *Psychological Reports*.
- Bjørnebekk, G. & Gjesme, T. (under review). Future time orientation and temperaments as determinants of antisocial attributes and aggressive behaviour. Submitted to *Psychological Reports*.
- Bjørnebekk, G. & Ulriksen, R. (under review). Achievement Motives and Self-regulatory Processes in Children: A Study of their Influences on Performance and Task Well-being in Two Different Goal Conditions. Submitted to *Educational Psychology*.
- Frønes, I. (2008). Sosial kompetanse, samfunnsutvikling og sosialisering. *Barn* 2008 (1) s. 9-27.
- Frønes, I. & Brusdal, R. (2008). Våre små keisere. *Barnebagefolk*, 2008 s. 34-38.
- Holth, P., Torsheim, T., Sheidow, A. J., Ogden, T., & Henggeler, S. W. (under review). Intensive Quality Assurance of Therapist Adherence to Contingency Management for Adolescent Substance Use Problems. Submitted to *Journal of Substance Abuse Treatment*.
- Holth, P. (2008). Læringsbasert rusbehandling. *Tidsskrift for Norsk Psykologforening*, 10, 1276-1284.
- Janson, H., & Mathiesen, K. S. (2008). Temperament profiles from infancy to middle childhood: Development and associations with behavior problems. *Developmental Psychology*, 44, 1314-1328.
- Janson, H., Squires, J., & Richter, J. (2008). Effect of violating the indicated age window for a parent-completed child development screening questionnaire. *Australian Journal of Developmental and Educational Psychology*, 8, 98-102. Available online: [http://www.newcastle.edu.au/group/ajedp/Archive/Volume 8/v8-Janson-et-al.pdf](http://www.newcastle.edu.au/group/ajedp/Archive/Volume%208/v8-Janson-et-al.pdf)
- Kjøbli, J. & Amlund Hagen, K. (under review). Interparental Collaboration, Parenting and Child Externalizing Behavior in a Clinical Sample: Testing Mediation. Submitted to *Family Relations*.
- Kjøbli, J., & Ogden, T. (under review) Gender Differences in Intake Characteristics and Behavior Change among Children in Families Receiving Parent Management Training (PMTO). Submitted to *Children and youth services review*.

- Kjøbli, J. & Sørli, M-A. (2008). School outcomes of a community-wide intervention model aimed at preventing problem behavior. *Scandinavian Journal of Psychology*, 4, 365-375.
- Ogden, T., Amlund Hagen, K., Askeland, E., & Christensen, B. (2009). Implementing and evaluating evidence-based treatments of conduct problems in children and youth in Norway. Accepted for publication in *Journal of Research on Social Work Practice*.
- Ogden, T. & Sørli, M-A.. (in press). Implementing and evaluating empirically based family and school programmes for children with conduct problems in Norway. *Journal of Emotional Education*, 1.
- Ogden, T. (2008). Motviljen mot evidens i utdanningssystemet. *Bedre Skole*, 4, 75-79.
- Ogden, T. & Amlund Hagen, K. (2008). Treatment effectiveness of Parent Management Training in Norway: A randomized controlled trial of children with conduct problems. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 76, 607-621.
- Ogden, T. & Amlund Hagen, K. (under review). What works for whom? Gender differences in intake characteristics and treatment benefit of Multisystemic Therapy. Submitted to *Journal of Adolescence*.
- Ogden, T., Christensen, B., Sheidow, A., & Holth, P. (2008). Bridging the gap between science and practice: The effective nationwide transport of MST programs in Norway. *Journal of Children and Adolescent Substance Abuse*, 17, 93-109.
- Sørli, M-A., Amlund Hagen, K., & Ogden, T. (2008). Social competence and antisocial behavior: Continuity and distinctiveness across early adolescence. *Journal of Research on Adolescence*, 18, 121-144.

Bøker, bokkapitler og avhandlinger

- Andrup, G., Janson, H., & Gjørum, B. (2008). *NUBU 4-16 - Nevromotorisk undersøkelse for barn og ungdom. Testmanual*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Andrup, G., Janson, H., & Gjørum, B. (2008). *NUBU 4-16 - Nevromotorisk undersøkelse for barn og ungdom. Dokumentasjon*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Andrup, G., Janson, H., & Gjørum, B. (2008). *NUBU 4-16 - Nevromotorisk undersøkelse for barn og ungdom. Testkoffert*. [Innholder testmanual og dokumentasjon, samt testmateriale og en DVD med skåringsprogram utviklet av H. Janson og instruksjonsvideo.]
- Arnesen, A., Ogden, T., & Sørli, M-A. (2008). *Positiv adferd og støttende læringsmiljø i skolen*. København: Dafolo.
- Bjørnebekk G. (In press). An investigation of possible mediators and moderators of the approach and avoidance - performance relationship: Theoretical and experimental aspects I S. A. Karabenick, P. Nenninger, A. Efklied & M. Wosnitza (red.) *Contemporary Motivation Research: From Global to Local Perspectives*. Hogrefe.
- Bjørnebekk, G. (2008). *Motivasjonsrelaterte faktorer og tid: Deres effekt på kognitive og affektive manifestasjoner*. Upublisert doktoravhandling. Pedagogisk forskningsinstitutt. Universitetet i Oslo.
- Frønes, I. & Ben-Arieh, A. (2008). Indicators of Children's Well-Being Theory and Practice in a Multi-Cultural Perspective. Springer Publishing Company 2008 (ISBN 978-1-4020-9303-6) 592 s.

- Frønes, I. & Brusdal, R. (2008). *Små keisere. Barn og forbruk i verdens rikeste land.* Gyldendal Akademisk 2008 (ISBN 978-82-05-38159-9) 140 s
- Martinsen, M. T. (2008). *Barnehagen som arena for sosial utvikling: En pilotstudie av utvalgte kjennetegn ved barnehager med mulig betydning for barns sosiale utvikling.* Masteroppgave i barnehage- og profesjonsutvikling. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole og Høgskolen i Vestfold
- Nordahl, T., Sørli, M-A., Manger, T. & Tveit, A. (2008). *Adferdsproblemer hos barn og unge. Teoretiske og praktiske tilgange.* København: Dansk Psykologisk Forlag.
- Nordahl, T., Sørli, M-A., Manger, T. & Tveit, A. (2008). *Att möta beteende problem bland barn och ungdommar. Teoretiska och praktiska perspektiv.* Stockholm: Liber Förlag.
- Nordahl, T. & Sørli, M-A. (2008). Samarbeid mellom hjem og skole – erfaringer og utfordringer (lydbok-versjon). I M. Sandbæk & G. Tveit (red.) (1996). *Sammen med familien. Arbeid i partnerskap med barn og familier.* Oslo. Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek.
- Rygvold, A-L., & Ogden, T. (red.). (2008). *Innføring i spesialpedagogikk, 4. utg.* Oslo, Gyldendal Akademisk.
- Sørli, M-A. (2008). Atferds- og mestringsproblemer i skolen – mer effektive tiltak trengs. I J. H. Schultz, A-M. Hauge & H. Støre. *Ingen ut av rekka går. 3.dje utgave.* Oslo: Universitetsforlaget.

Medieomtaler

Artikkel om forskningsprosjekt om barns utvikling ”Far og barn under lupen”; Aftenposten 21.11.2008, side 8.

4.4. Administrasjon/kommunikasjon

Kontorlokale

Atferdssenteret hadde kontrakt på lokaler i Klingenberggt.4 frem til 31.12.08. Markedet på kontorlokaler i Oslo var slik at arbeid ble igangsatt i november 2007 for å få ny kontrakt. Klingenberggaten er blitt del av Oslos pressområder når det gjelder leiepriser på kontorlokaler, så Atferdssenteret valgte et mindre prispresset område og skrev kontrakt på nye lokaler i Essendropsgt. 3 fra 15.12.08.

Flyttingen foregikk siste del av desember, og senteret sitter nå samlet i en etasje i Essendrops gate 3.

Kommunikasjonsarbeid

Med bakgrunn i ny grafisk profil fra 2007, er det i 2008 arbeidet med ny hjemmeside. En intern arbeidsgruppe med deltakere fra alle avdelinger ble videreført, og hjemmesidens første del ble ferdig og publisert 19.12.07. Intranett og ekstranett er blitt ferdigstilt i løpet av 2008. Senteret har nå intranett for ansatte, og passordbeskyttede ekstranett for spesielle grupper som styret, PMTO-terapeuter, MST-terapeuter etc..

Konferanser:

I 2008 ble det arrangert tre store konferanser.

Jubileumsseminar 3. april 2008. Atferdssenteret feiret at det er 10 år siden Atferdsprosjektet startet. Samtidig fylte forskningsdirektør Terje Ogden 60 år.

Dette ga anledning til å invitere 160 av senterets viktige samarbeidspartnere fra de nordiske landene til et jubileumsseminar.

Nasjonale fagkonferanse 4-5. november hadde tittelen ”Evidensbasert praksis – nye muligheter”. Også 2008 var det stor oppslutning om konferansen, med ca 650 påmeldte. De fleste deltakerne kom fra Norge, men det var også deltakere fra Sverige, Danmark og Island.

PALS konferanse 4. og 5. juni samlet 429 deltakere som ledd i vedlikeholdsaktiviteter for skolenes PALS-team.

Det står mer om disse konferansene i vedlegg 1.

Personale pr. 31.12.08

Pr 31.12.08 har senteret 41 faste stillinger. I 2008 er det utført 41,5 årsverk av fast ansatte. Atferdssenteret har 16 timelønnete som har utført 9,3 årsverk.. Stillingene fordeler seg slik:

Stillinger ved Atferdssenteret pr 31.12.06:

Stillingskategorier	Stillinger pr 31.12.08	Årsverk i 08
Administrative stillinger	4 (en av disse har hele 08 vært i permisjon)	3
Forskningsdirektør	1	1
Assisterende forskningsdirektør	1	1
Forskere og stipendiater	11	10,6
Fagdirektør	2	2
Assisterende fagdirektør	2	2
Spesialrådgivere avd. barn og ungdom	8	8
Regionskoordinatorer, konsulent	7	6,8
Forskningsmedarbeidere/logteam	5	5
Timebetalte forskningsmedarbeidere, Intervjuere, kodere etc. 12 på ca 10 % jobb og 10 ca 38 % jobb	16 ”faste” time ansatte s	9,3
Ansatt på MultifunC forskningsprosjektet.	0	1,5
SUM	41 + 16	50,2

I Forskningsavdelingen er følgende ansatt 31.12.2008:

Terje Ogden (forskningsdirektør), Kristine Amlund Hagen (assisterende forskningsdirektør), Gunnar Bjørnebekk (forsker), Harald Janson (forsker), John Kjøbli (forsker/stipendiat), Ane Nærde (forsker), Mari-Anne Sørli (forsker), Ragnhild Bjørknes (stipendiat), Joshua Patras (stipendiat), Sihu Klest (stipendiat), Torbjørn Torsheim (forsker,) Christine H. Kristoffersen

(forskningskonsulent), Bjørn Arild Kristiansen (data manager), Kristin Nordahl (data manager), Asgeir R. Olseth (prosjektmedarbeider), Trine Staer (prosjektmedarbeider).

Videre har professor Ivar Frønes (20%-40%) og professor Per Holth (20%) vært ansatt i bistillinger ved Atferdssenteret.

Det er dessuten knyttet både timebetalte intervjuere, kodere og andre medarbeidere til på timebasis.

I Utviklingsavdeling barn er følgende ansatt pr.31.12.2008: Fagdirektør Elisabeth Askeland, Assisterende fagdirektør Anett Apeland, Spesialrådgivere: Terje Christiansen, Anne Arnesen, Wilhelm Meek-Hansen og Roar Solholm(20%). Regionskoordinator Bjørn Austeid (80%) (vest), Elin Thue Berg (nord), Monica Flock og Ragnhild Pettersen (øst), Mona Duckert (sør) og Edgar Jørgensen (midt) og seniorkonsulent Ingrid Madslie (50%). Avdelingen har dessuten faglig ansvar for syv PMTO-regionskonsulenter ansatt i landets fem BUFetater.

I Utviklingsavdeling ungdom er følgende ansatt: Fagdirektør Bernadette Christensen, assisterende fagdirektør Tori Mausest, spesialrådgiverene Kyrre Lønnum, Dagfinn Mørkrid Thøgersen, Knut Taraldsen, Nina Tollefsen og seniorkonsulent Ingrid Madslie (50%). Avdelingen har i tillegg faglig ansvar for fem MST-konsulenter ansatt i BUFdir og faglig ansvar for alle MST-team

Forskeren på implementeringsstudien for MultifunC er ansatt ved Universitetet i Tromsø. En informasjonsinnhenter til prosjektet har vært ansatt i 50% stilling ved Atferdssenteret, men hatt arbeidssted i Tromsø. En prosjektkoordinator var ansatt ved Atferdssenteret og sluttet i oktober. Prosjektet er nå flyttet til Universitetet i Tromsø.

Administrasjonen består av daglig leder Helle Sandvik, konsulent Ane Kristine Kure, sekretær Rukiye Tanatar og kommunikasjonsrådgiver Ellen Berg Svernæs (50%).

5. HMS og klima

Atferdssenteret har valgt HMS-representant og vararepresentant. Unirand as har felles arbeidsmiljøutvalg for hele konsernet. Utvalget hadde fire møter i 2008. HMS-representanten fra Atferdssenteret, Ane Kristine Kure, er nå hovedverneombud i Unirand og leder for utvalget i 2 år.

Vernerunde gjennomført ble gjennomført i 2008 ved utsendelse av en HMS-sjekkliste til alle ansatte, og ved personlige samtaler mellom leder, verneombud og noen av de ansatte.

Både daglig leder for Atferdssenteret, verneombud og HMS-vararepresentant har gjennomgått godkjent HMS-opplæring.

Fleksibel arbeidstid og et godt støtteapparat på jobben er virkemidler for å få ned sykefraværet. Atferdssenteret legger vekt på riktige kontormøbler og ergonomisk kontorutstyr. En fysioterapeut fra HMS-avdelingen ved UiO ga individuell veiledning om arbeidsstilling til dem som ønsket dette.

Atferdssenteret hadde i 2008 et sykefravær på 2,77 %.

Det har ikke vært noen arbeidsulykker i 2008.

Atferdssenteret har stor reisevirksomhet, og har forsøkt å gjøre opp for det ved å kjøpe klimavoter for 92070kg CO₂. Klimavotene ble kjøpt gjennom Statens Forurensingstilsyn.

6. Finansiering

Atferdssenteret blir fullfinansiert gjennom et felles tildelingsbrev fra Barne- og likestillingsdepartementet, Helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet.

Det ble i 2008 holdt to orienteringsmøter om senterets fremdrift for senterets bidragsytere. Disse var også invitert til den årlige fagkonferansen.

Vedlegg 1. Konferanser, Undervisning og konferansebidrag

1.1. Konferanser

Jubileumsseminar, 3. april 2008, Gamle Logen.

Program

”Behandlingsfaglig kompetanseutvikling i arbeidet med barn og unge som er spesielt vanskelige og utagerende – et 10 årig tilbakeblikk på resultater og utfordringer”. Professor Terje Ogden, forskningsdirektør, Atferdssenteret

“The Evolution of Evidence-Based Practices”. Tony Biglan, Senior Research Scientist og direktør ved Center for Community Interventions on Childrearing ved Oregon Research

”Behandling av barn med atferdsvansker i Norge: Historiske trekk og utfordringer i dag.” Professor Odd Arne Tjersland, Universitetet i Oslo

”Implementing with Rigor”. Marion Forgatch, PhD, Seniorforsker ved Oregon Social Learning Center

”Changes in Attitudes, Changes in Latitudes: MST Way Forward”. Cynthia Cupit Swenson, PhD, seniorforsker ved Family Services Research Center, Medical University of South Carolina.

“Hva har vi lært av erfaringene med Atferdssenteret?” Ekspedisjonssjef Haktor Helland, Barne- og likestillingsdepartementet

Avslutning ved professor Tore Hansen, styreleder, Atferdssenteret

”Evidensbasert praksis – nye muligheter” Atferdssenterets 8. nasjonale fagkonferanse 4. og 5. november 2008, Oslo Kongressenter.

Program

Åpning ved professor Tore Hansen, styreleder, Atferdssenteret.

Introduksjon av programmet ved professor Terje Ogden, forskningsdirektør, Atferdssenteret.

Innlegg ved statsråd Anniken Huitfeldt, Barne- og likestillingsdepartementet

”Social Skills. Training for Children and Youth. Development of a Three – Tier System of Intervention”. Professor Frank Gresham, Department of Psychology, Louisiana State University

”Tre års oppfølging av den svenske versjonen av The Strengthening Families Program”. Sven Andreasson, Statens Folkhälsoinstitut, Sverige

”Barn og straff – utviklingsstøtte og kontroll - NOU Justisdepartementet, 2008”. Utvalgsleder Liv Synnøve Taraldsrud, dommer/avdelingsleder, Oslo tingrett

”Changing Practices: Why is implementation so challenging?” Karen A. Blasé, Ph. D. og Dean L. Fixsen, Ph. D, University of South Florida.

Parallelle seminarer:

- ”Recent Developments in Social Skills Assessment and Training. Evidence-Based Practice”. Professor Frank Gresham, Department of Psychology, Louisiana State University
- ”Evidensbasert terapi for traumatiserte barn”. Tine Jensen, Dr. Psychol., forsker Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- ”Tilknytning og fosterbarn. Behandling gjennom oppfølging i plasseringsfasen”. Marit Bergum Hansen, avdelingssjef og Heidi Jacobsen, forsker, R- BUP.
- ”Ungsinn: Virksomme forebyggende tiltak for barn og unges psykiske helse. En database for evidensbaserte metoder”. Professor Willy-Tore Mørch, Universitetet i Tromsø.
- ”Introduksjon til PALS”. Morten Hendis, Torshov Kompetansesenter.
- ”Atferdsproblemer hos jenter og gutter: Kjønnforskjeller i atferd, utvikling, henvisningskjennetegn og behandlingsutbytte”. Professor Terje Ogen, forskningsdirektør, Kristine Amlund Hagen, assisterende forskningsdirektør og John Kjøbli, forsker, alle ved Atferdssenteret.
- Workshop med Karen A. Blasé, Ph. D. og Dean L. Fixsen, Ph. D, University of South Florida
- ”Rus intervensjoner i MST”. Tori Mauseth, assisterende fagdirektør, Atferdssenteret.
- ”Barn og unge med ADHD”, Pål Zeiner, overlege, BUP Drammen.
- ”Evidensbasert praksis innen kartlegging/utredning av ungdommer med atferdsproblemer. Risikovurdering og YLS /CMI”. Tore Andreassen, forsker, Høgskolen i Bodø.
- ”Introduksjon til Parent Management Training-Oregon (PMTO)”. Bjørn Austeid og Edgar Jørgensen, PMTO-regionskoordinatorer, Atferdssenteret.
- ”Introduksjon til Funksjonell familierapi (FFT)”. Dagfinn Mørkrid Thøgersen, spesialrådgiver, Atferdssenteret.
- ”Resultat fra forskning om ”De utrolige årene””, May Britt Drugli, Sturla Fossum, Charlotte Reedtz, Jim Lurie, Graham Clifford, Torill Tjelflaat, Bo Larsson og Bjørn Helge Handgård. Presenters av professor Willy-Tore Mørch, Universitetet i Tromsø.
- ”Dialektisk atferdsterapi for ungdom med selvskading”. Anita J. Tørmoen, cand. paed og stipendiat og Erlend Mork, psykolog, Nasjonalt senter for selvmordforskning og forebygging
- ”En modell for opplæring av veiledere og skoler i PALS (Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling) for å sikre metodeintegritet”. Anne Arnesen og Wilhelm Meek-Hansen, spesialrådgivere, Atferdssenteret.
- ”Hvordan overvant vi skepsis både mot hjelpeapparatet og forskning? Arbeid med å rekruttere somaliske og pakistanske mødre til kurs i barneoppdragelse”. Ragnhild Pettersen og Monica Flock, PMTO-regionskoordinatorer og Ragnhild Bjørknes, stipendiat, Atferdssenteret.
- ”Introduksjon til Multisystemisk terapi (MST)”. Nina Tollefsen, spesialrådgiver Atferdssenteret.
- ”TIBIR (Tidlig innsats for barn i risiko); rådgivningsmodell i kommunene bygget på PMTO. Rasjonale og foreløpige funn”. Terje Christiansen, spesialrådgiver og John Kjøbli, forsker, Atferdssenteret

PALS konferansen 5. og 6. juni (den 5. i rekken)

Program

Åpning, politisk rådgiver Audun Herning, Kunnskapsdepartementet

Hovedforedrag, Dr. Leanne Hawken, Assistant Professor, University of Utah, USA:

- ”Implementering av effektive og virksomme tiltak for elever som ikke nyttegjør seg de forebyggende tiltakene”. ”
- Individuelle støttesystemer: Et overblikk på Sjekk inn – Sjekk ut”.

”PALS og etniske minoriteter”. Professor Terje Ogden, forskningsdirektør, Atferdssenteret

”Motivasjon i skolen”. Gunnar Bjørnebekk, forsker, Atferdssenteret

”Et sted å lære – om skolekultur og en sosiologisk didaktikk”. Professor Ivar Frønes Atferdssenteret/Universitetet i Oslo

Seminarer

- BEP (individuelle støtte systemer)/Tiltaket ”Sjekk inn – Sjekk ut”. Utvikling og implementering”. Dr. Leanne Hawken, Assistant Professor, Department of Special Education, University of Utah, USA
- ”Risikofaktorer knyttet til det å involvere seg i antisosiale gjenger”. Gunnar Bjørnebekk, forsker, Atferdssenteret
- ”Sosialferdighetstrening ved bruk av SNAP”. Mari Ann Johannessen og Kirsten Mast, kontaktlærere, Harestua skole
- ”Sosialferdighetstrening - Steg for steg”. Jan Erik Ruud, leder av Prosocial – Senter for sosial og emosjonell læring
- ”Klasseledelse”. Grete Sandvik, kontaktlærer og PALS-teamet, Grua skole
- ”Kartleggingsverktøy i PALS”. Anne Arnesen, spesialrådgiver, Atferdssenteret
- ”Fra krise og kaos til gode dager med PALS”. Wenche Frøisland Staum og Svein Rusten kontaktlærere, og Johannes Neremo, rektor,, PALS-teamet Solvang skole
- ”Teamarbeid - en reise uten kart og kompass?” Morten Hendis, PALS-regionskoordinator, Torshov kompetansesenter; Lasse Dahl og Kjetil Hansen, PALS-veiledere, Brusetskollen ressurscenter
- ”Kjennetegn ved gode prosesser”. PALS-regionskoordinator Ingunn Byrkjedal, PALS-regionskoordinator, Statped Vest og Terje Rørvik, rektor Nordbyen skole

1.2. Undervisning og konferansebidrag Utviklingsavdeling barn.

Konferansebidrag

Anne Arnesen

“PBS (PALS) in Norway and the Second Step Program”. Innlegg, International Consortium Committee for Children, Nitra; Slovakia

”Motivasjon i skole- og opplæringsammenheng”. Symposium på Norsk psykologkongress

”Veiledningsmodeller i PALS”. Innlegg for Utdanningsdirektoratet.

Wilhelm Meek-Hansen og Anne Arnesen:

“Positive Behavioral Interventions and Supports (PBIS) in Norway: A Model for Training and Supporting Coaches in School Settings”. Foredrag, University of Utah, USA

”PALS – Implementering og metodeintegritet. En opplæringsmodell for veiledere og skoler”. Atferdssenterets årlige nasjonale konferanse.

Wilhelm Meek-Hansen, Anne Arnesen og Morten Hendis:

”Fidelity of Implementation: A Model for Training PBIS Coaches in Norway”. Workshop, APBS-konferansen, Chicago, USA

Elisabeth Askeland

”Erfaring med evidensbasert behandling”. Barne- og likestillingdepartementets regionale Barnevernkonferanser 2008. Presentasjoner i Førde, Hamar, Trondheim og Oslo

Elisabeth Askeland og Anett Apeland.

“Practical Application of a quantitative fidelity measurement based based on Parent Management Training – The Oregon Model (PMTO)”. The 5th World Conference on the Promotion of Mental Health and the Prevention of Mental and Behavioral Disorders, Melbourne, Australia September 10th -12th 2008

John Kjøbli, Terje Christiansen og Roar Solholm

“The Early Intervention for Children at Risk for Developing Behavioral Problems (TIBiR) Improving preventive efforts by combining research and practice in real world settings”. Poster sesjon. Society of Prevention Research. 16.th annual meeting. San Francisco. US 28-30.05.08.

Terje Christiansen og Roar Solholm

“Implementing Prevention and Treatment Programs for Conduct Problems: The Case of Norway”.The 5th World Conference on the Promotion of Mental Health and the Prevention of Mental and Behavioral Disorders, Melbourne, Australia September 10th -12th 2008

Terje Christiansen

”Hva virker? – Kunnskapsbasert praksis i barne- og familievernet. Muligheter og begrensinger”. BUFetat Øst, ledersamling, 13.11.2008

Monica Flock og Ragnhild Pettersen

“PMTO-Group-model for ethnic minority mothers- a qualitative study”. Poster -_The 5th World Conference on the Promotion of Mental Health and the Prevention of Mental and Behavioral Disorders, Melbourne, Australia September 10th -12th 2008

Bjørn Austeid, Elin Thue Berg, Edgar Jørgensen og Carl Ivar Holmen

”Successful implementation of the early initiatives for children at risk for developing behavioral problems (TIBIR)- program in rural Norway”. Poster - The 5th World Conference on the Promotion of Mental Health and the Prevention of Mental and Behavioral Disorders, Melbourne, Australia September 10th -12th 2008

Roar Solholm

”Erfaring med evidensbasert behandling”. Barne – og likestillingdepartementets regionale Barnevernkonferanser 2008. Presentasjon i Alta.

Undervisning

Anett Apeland

”Forskningsgrunnlaget i PMTO”, Dansk PMTO-opplæring, basisuken.

”Parent Management Training - Oregon (PMTO) teoretisk grunnlag og behandlingsintervensjonen”. Undervisning for profesjonsstudiet i psykologi. 9. semester. Psykologisk Institutt.

Anett Apeland og Elisabeth Askeland

Kartlegging og tidlig identifisering av barns atferdsproblemer . Kurs for kursholdere. Oslo.

Elisabeth Askeland

”PMTOs teoretiske grunnlag, resultater fra effektstudien, FIMP som kvalitetssikringsinstrument, samt videodemonstrasjon av klinisk PMTO-arbeid”, Undervisning på profesjonsstudiet i psykologi ved Psykologisk institutt, UiO..

”Introduksjon til behandlingsmodellen PMTO”, Sørlandet kompetansesenter (Stat.ped.).

“Risiko- og beskyttelsesfaktorer i tidlig identifisering av barn med atferdsvansker”. Undervisning av helsesøstre i regi av Høgskolen i Akershus(HiAk) 14.10.2008

Terje Christiansen

”Implementering- utfordringer og muligheter”. Undervisning på Spesialistutdanning i Samfunnspsykologi, Norsk psykologforening, Bergen

Monica Flock, Ragnhild Pettersen, Elisabeth Askeland, og Anett Apeland.

”Psykososiale behandlingstiltak for barn og unge med ADHD. PMTO, Webster-Stratton, Barkley, MST”. Presentasjoner på åtte steder i landet med fastleger som målgruppe, arrangert av ”Kompetansesenter for ADHD, tourette og narkolepsi - Ullevål sykehus”.

Monica Flock og Ragnhild Pettersen

Konsultasjon for ansatte i barnehage og skole: Kurs for kursholdere. Oslo

Roar Solholm

Ledelse av foreldregrupper. Kurs for Kursholdere. Oslo 23-24.01.08

Ledelse av foreldregrupper. Kurs for Kursholdere. Oslo 27.08.08

Undervisning på profesjonsstudiet i psykologi ved Universitetet i Bergen

Nasjonalt implementeringsteam (NIT), alle sentralt plasserte og regionskoordinatorene:

Diverse presentasjoner og erfaringsutvekslinger i tilknytning til PMTO, PALS og Forebyggingsprogrammet TIBIR rettet mot kommuner, samt informasjon til skoler, fylkesmenn, helseforetak, departementer og direktorater. . Ca 90 presentasjoner på ulike steder i Norge.

1.3. Undervisning og konferansebidrag Utviklingsavdeling ungdom

Konferansebidrag:

Bernadette Christensen:

Erfaringer fra implementering av multisystemisk behandling av ungdom med alvorlige atferdsproblemer i Norge Barnevernstofa, Reykjavik, Island, 1.-2. Juni 2008.

MST Network Partner Conference, roundtable workshop on large scale implementation of MST, Charleston SC, USA, oktober 2008.

Multisystemisk terapi (MST) og Funksjonell familierapi (FFT) for unge med alvorlige atferdsvansker. Barne- og likestillingsdepartementets regionale barnevernkonferanse, Kristiansand (4. Mars), Bergen (10. Juni), Bodø (14. Oktober) og Oslo (28. Oktober).

Bernadette Christensen og Knut Taraldsen:

Implementering av kvalitetssikringsrutiner og resultater for MST i Norge 1999-2008. Evidenskonferansen 2008, Helsingør, 21.-22. mai 2008.

Knut Taraldsen:

Multisystemisk terapi (MST) og Funksjonell familierapi (FFT) for unge med alvorlige atferdsvansker. Barne- og likestillingsdepartementets regionale barnevernkonferanse, Molde, 16.-17. september 2008.

MST i Norge. Resultater fra forskning og programdata. BLD/Bufdirs formidlingskonferanse: FoU-strategi for barnevernet – hva har vi lært? Oslo, 20. november 2008.

Dagfinn Mørkrid Thøgersen:

Funksjonell familierapi. Norsk Forening for Familierapi, Jubileumskonferanse, Vetre 31. januar 2008.

Funksjonell familierapi (FFT) i Norge. Den 8. nordiske kongress i familierapi. Bergen, 29. august 2008.

Undervisning

Utviklingsavdeling ungdom har i 2008 avholdt tre fem-dagers opplæringsuker for ansatte i MST-team i Norge, Sverige og Danmark, ansatte i fagteam og ansatte i norske og svenske MultifunC institusjoner.

Avdelingen har i tillegg til de fire obligatoriske vedlikeholdsseminarene, arrangert to samlinger à to dager for alle MST-veilederne der tema har vært veileder- og terapeut-utvikling.

Bernadette Christensen (høst 2008)/Tori Mauseth (vår 2008)

Undervisning på 9. semester på profesjonsstudiet i psykologi, Universitetet i Oslo: Introduksjon til MST (Del av emnet Psyc5301).

Bernadette Christensen:

Undervisning 2.avd. psykologi, Universitetet i Oslo: Konsultasjon og behandlingsarbeid med barn basert på læringspsykologisk og kommunikasjonsorientert tenkning, 40 timer vår 2007.

Bernadette Christensen og Dagfinn Mørkrid Thøgersen:

Undervisning på 2.avd.psykologi, Universitetet i Oslo: Psyc4401 - Førstelinjepraksis.
Forelesninger (14 timer) og seminargrupper (44 timer) våren 2008.

Dagfinn Mørkrid Thøgersen:

Undervisning på profesjonsstudiet i psykologi, Universitetet i Oslo: Psyc3201 - Anvendt læringspsykologi. Forelesninger (12 timer) og konsultasjon i grupper (3 timer). Vår og høst 2008.

Nina Tollefsen:

Undervisning av helsesøstre i regi av Høgskolen i Akershus(HiAk) 25.11.2008 : “MST - en sosialøkologisk modell for forståelse og behandling av alvorlige atferdsvansker hos ungdom”

Undervisning ved Masterutdanningen i Læring i komplekse systemer ved HiAk 13.11.2008
“Evidensbasert praksis - hva innebærer det? Eksemplifisert ved MST”.

1.4. Undervisning og konferansebidrag Forskningsavdelingen

Undervisning:

Ragnhild Bjørknes

PMTO Minoritetsprosjektet. 2008. Temadag for Bydel Søndre Nordstrand, Oslo, 18. januar

PMTO Minoritetsprosjektet. 2008. Regionssamling PALS/PMTO: Radisson SAS Gardermoen, Oslo, 4. september

Gunnar Bjørnebekk

Antisosiale ungdomsgjenger; Definisjoner, risikofaktorer og motiv. Hovedinnlegg på Seminar om barne- og ungdomskriminalitet. Barne- og likestillingsdepartementet, Oslo, 18. januar, 2008

Hva er motivasjon og hvordan jobber vi med det, Utlendingsdirektoratets Returseminar for mottaksansatte, Quality hotell Gardermoen, 27-28. mars, 2008.

Nyere motivasjonspsykologi. Hvilken betydning har dette for arbeidet med våre typer familier? Regional samling for PMTO-terapeuter, Sanner Hotell Hadeland, 7.- 8.april 2008.

John Kjøbli

To seminar om den praktiske gjennomføringen av forskningen på PMTO-foreldregruppe. Høsten 2008.

Terje Ogden

Sosial kompetanse og problematferd. ”Te ka slags nøtte?”, Nordnorsk Kompetansesenter – rus. Narvik, 17. september.

Mari-Anne Sørli

Atferdsproblemer hos barn og ungdom. Kategorier, omfang og risikofaktorer. Høgskolen i Akershus, Avdeling for vernepleierutdanning, 07.01.08

Forskningsstudien ”Positiv atferdsstøtte i skolen”. Opplæringsseminar forsknings-kontakter. Tromsø 05.03.08, Oslo 07.03.08, Torpa 28.03.08.

Hvordan fremme positiv atferd og et støttende utviklingsmiljø i barnehagen? Dagsseminar for barnehagepersonell i Ullensaker kommune, Jessheim 13.03.08

PALS-modellens teoretisk og empiriske grunnlag - introduksjon. PALS veilederopplæring – kull 3, Asker 27.05.08.

Personalkurset ”Hvordan forebygge og mestre atferdsproblemer i skolen” Evaluering av effekter og implementering i skolen. Del av forskningsstudien ”Positiv atferdsstøtte i skolen 2007-12”. Oppstartseminar for PALS Komprimert. Drammen 13.08.08, Bærum 14.08.08, Tromsø 19.08.08, Torpa 27.08.08.

Konferansebidrag:

Kristine Amlund-Hagen

Implementing and evaluating evidence-based programs targeting conduct problems in Norwegian children and youth. 21st Annual Research Conference, A System of Care for Children’s Mental Health: Expanding the Research Base, February 24-27th 2008, Tampa Marriott Waterside, Februar, 2008.

Gunnar Bjørnebekk

Motivation and temporal distance: Their effect on cognitive and affective manifestations. 11th International Conference in Motivation, Turku, Finland, 21-23.august, 2008

Motivasjon og prestasjoner i ulike klasseromssituasjoner. Den 6. Norske Psykologkongressen, 28-29.august 2008.

Antisosiale ungdomsgjenger: Forklaring, intervensjoner og forebygging, 3t. foredrag, Rådhuset i Røyken, 12.november 2008.

Motivasjon i skole- og opplæringsammenheng. Den 6. Norske Psykologkongressen (Invitert symposium), 28-29.august 2008.

Ivar Frønes

Konferanse, lærere i Vestfold. Sandefjord 4. januar 2008

Departementenes samordningsgruppe 31. januar 2008

Politiets lederutviklingsprogram 4. Februar 2008

BLD.s regionale barnevernkonferansen i Kristiansand 4. - 5. mars 2008

PMTO konferanse. Sanner 7. april 2008

Konferanse om registerforskning BUFDIR 7. mai 2008

Fylkesmannen i Finmark. Årskonferanse ”Ungdom og utdanning” 28. mai 2008

Kirkens familievern jubileumskonferanse. Skjetten 3. juni 2008

Regional barnevernkonferanse. Bergen 10.-11. juni

Fylkesmannens i Telemark. Konferanse for ansatte i barnevern, sosial- og helsetjenesten, 30 september 2008

Barnehagekonferanse Aurskog Høland 7. oktober 2008

Barne- og ungdomskonferanse i Kristiansand. 16.-17. oktober 2008

Konferanse for lære og rektorer i Bærum kommune 22. oktober 2008

Regional barnevernskonferanse Oslo 28-29 oktober

Barnehagenes fagdag. Bergen 7. november

Innlegg på FoU-konferansen for barnevernet 20 nov. 2008.

Innlegg på Strategiseminar Barnevernet den 21. November 2008

Politiets topplederprogram 25. november 2008

Harald Janson

Calculating and reporting Rorschach intercoder agreement. Halvdags workshop presentert ved Annual Meeting of the Society for Personality Assessment, New Orleans, LA, De forente stater. (2008, mars).

Fathers' reports of child temperament and soothing behaviors at 6 and 12 months in a longitudinal study. Poster presentert ved International Society for the Study of Behavioural Development, Würzburg, Tyskland. (2008, juli).

Adapting four Rothbart Infant Behavior Questionnaire temperament scales for computerized administration. Foredrag presentert ved Annual Meeting of the Society for Personality Assessment, New Orleans, LA, De forente stater. (2008, mars).

BONDS-Base: An accessible database for cost-efficient and accurate data collection in a multi-site longitudinal study. Poster presentert ved International Society for the Study of Behavioural Development, Würzburg, Tyskland. (2008, Juli).

Barnehagen som arena for sosial utvikling: En pilotstudie. Foredrag presentert ved FoU i praksis, Trondheim. (2008, april).

John Kjøbli

PMTO foreldrerådgivning: Foreløpige funn. Regionssamling PALS/PMTO: Radisson SAS Gardermoen, Oslo, 4. september.

The Early Initiatives for Children at Risk for Developing Behavioral Problems: A Large-Scale Dissemination and Research Plan. Poster presented at the 2008 SPR conference, San Francisco, USA, May 27-30.

Bjørn Arild Kristiansen

BONDS-Base: An accessible database for cost-efficient and accurate data collection in a multi-site longitudinal study. Poster presentert ved International Society for the Study of Behavioural Development, Würzburg, Tyskland. (2008, Juli).

Marianne Martinsen

Barnehagen som arena for sosial utvikling: En pilotstudie. Foredrag presentert ved FoU i praksis, Trondheim. (2008, april).

Ane Nærde

Barnehagen som arena for sosial utvikling: En pilotstudie. Foredrag presentert ved FoU i praksis, Trondheim. (2008, april).

Fathers' reports of child temperament and soothing behaviors at 6 and 12 months in a longitudinal study. Poster presentert ved International Society for the Study of Behavioural Development, Würzburg, Tyskland. (2008, juli).

Adapting four Rothbart Infant Behavior Questionnaire temperament scales for computerized administration. Foredrag presentert ved Annual Meeting of the Society for Personality Assessment, New Orleans, LA, De forente stater. (2008, mars).

Terje Ogden

Hvordan forebygge og redusere atferdsproblemer blant barn og unge?
Forskning og praksis. Seminar 8. februar 2008, Statens park, Tønsberg,

”Voksne for barn” – Vestfold/Buskerud, 8. februar.

Intervensjonsforskning knyttet til strukturerte behandlingsprogram for antisosial atferd hos barn og unge. 27. Norske forskningskonferanse om mental helse, Quality hotel, Hafjell, 11-13. februar:

Implementering i forskning og praksis. Seminar om implementeringsforskning
Forskningsavdelingen R-BUP, Oslo, 14. februar.

Implementing and evaluating evidence-based programs targeting conduct problems in Norwegian children and youth. 21st Annual Research Conference, A System of Care for Children's Mental Health: Expanding the Research Base, Tampa Marriott Waterside, 26. februar.

Utviklingspsykopatologi og barns sosiale og atferdsmessige utvikling. Graduate school in clinical and individual psychology, Universitetet i Bergen, 6-7. mars.

Behandlingsfaglig kompetanseutvikling i arbeidet med barn og unge som er særlig vanskelige og utagerende – et 10-årig tilbakeblikk på resultater og utfordringer
Atferdscenterets jubileumskonferanse, Gamle Logen, Oslo, 3. april.

Skolans mål och möjligheter. Seminarium för högstadierektorer, Visby, Gotland, 18. april.

Atferdsproblemer i et systemisk og empirisk perspektiv. Fordypningsprogram i klinisk barne- og ungdomspsykologi RICA hotel, Oslo, 5. mai.

School and family prevention: Integrating a school wide intervention model matching interventions to children's risk level with parent coaching (PMTO). Symposium: Prevention in families and school: issues and practice. European Association for Research on Adolescence, Torino, 8. mai.

Implementing and evaluating evidence-based interventions of conduct problems in children and youth in Norway. Society for Prevention Research Annual conference: "Context and Prevention Science" Hyatt Regency San Francisco Embarcadero Center, 30. mai.

Implementing and evaluating evidence-based programs targeting conduct problems in children and youth in Norway. Symposium: "The transportability and effectiveness of US evidence-based treatment programs in Scandinavia" The Stockholm Criminology Symposium, 18. juni.

PALS – A school-wide intervention model combining prevention and treatment of behaviour problems. European Conference on Educational Research (ECER) Göteborg, 10. september.

Skolans mål och möjligheter. Skolan som resurs för barn och ungas inlärning, beteende och utveckling. Folkets hus, Stockholm City Conference Center, Stockholm, 8. oktober.

Linking Research, Policy and Practice in Norway . Improving the use of evidence in the policy process, NORFACE seminar, Oslo, 13. oktober.

Kunnskaps og evidensbasert praksis som utfordring for norsk skole. Utdanningsdirektoratet, Internseminar, Oslo, 15. oktober.

Hvordan ivareta og støtte elevers om er sosialt engstlige og isolerte? ”De stille barna” – fagseminar, Kunnskapsdepartementet, Oslo, 20. oktober.

Large scale implementation model of evidence based programs in the treatment of antisocial behavior in adolescence – Multisystemic Therapy. EFCAP 10th Anniversary Congress, Amsterdam, 23. oktober.

Muligheter og utfordringer med hjemmebaserte tjenester i arbeidet med atferdsproblemer blant barn og unge. ”Når atferd blir et problem .....”. ”Selbuseminaret”, Bergen, 27. oktober.

Kunnskapsbasert barnevern i forskning og praksis. Hva er det?” Den regionale barnevernkonferansen i Oslo ”Et kunnskapsbasert barnevern”. Barne- og likestillingsdepartementet. (19. febr. Alta; 15. april: Hamar; 16. sept. Molde; 14. okt. Bodø). 28. oktober.

Atferdsproblemer blant barn og unge. Utfordringer og muligheter for PP-tjenesten, barnehagen/skolen og deres samarbeidspartnere. Jubileumskonferansen, Skien PPT 50 år, Ibsen konferanse senter, Skien, 31. oktober.

Vad hindrar og främjer implementering av forskningsbaserad praxis – et grannlandsperspektiv. ”Att förändra socialt arbete – forskare och praktiker om implementering IMS: Stockholm, 20. November.

Att förstå skolans mål och möjligheter. Förebyggandes konst – hur förebygger vi psykisk ohälsa i förskolan och skolan? Örebro Universitet, Örebro, 27. november.

Mari-Anne Sørli

Implementing the PALS School-Wide Intervention Model. 21st Annual Research Conference, A System of Care for Children’s Mental Health: Expanding the Research Base, Tampa, Florida 24-27.02.08.

Siste nytt fra studien ”Positive atferdsstøtte i skolen 2007-12”. Forskernettverkssamling. Utdanningsdirektoratet. Gardermoen 15.06.08

Personalkurset ”Hvordan forebygge og mestre atferdsproblemer i skolen” Evaluering av effekter og implementering i skolen. Del av forskningsstudien ”Positiv atferdsstøtte i skolen 2007-12”. Oppstartseminar for PALS Komprimert. Drammen 13.08.08, Bærum 14.08.08, Tromsø 19.08.08, Torpa 27.08.08.

Design og status. Forskningsstudien ”Positiv atferdsstøtte i skolen”. Nasjonal NIT-samling, Gardermoen 04.09.08

PALS – A school-wide intervention model combining prevention and treatment of behaviour problems. European Conference on Educational Research (ECER), Göteborg, 10-12.09.08

Den skoleomfattende intervensjonsmodellen PALS. Kjernekomponenter. Implementering. Forskning. Utvecklingscentrum för barns psykiska hälsa, Arr: Socialstyrelsen, Stockholm 23.10.08

Hva ved skolen er det som særlig påvirker elevenes atferd? Forum for intervensjonsforskning i skole og barnehage, Oslo 27.11.08

Vedlegg 2. Veiledning

2.1. Veiledning Utviklingsavdeling barn

Anne Arnesen

Hovedveileder kandidat spesialistutdanningen klinisk pedagog v/RBUP Øst

Roar Solholm

Hovedveileder på hovedoppgave ved Det psykologiske fakultet, Universitetet i Bergen

2.2. Veiledning Utviklingsavdeling ungdom

Bernadette Christensen:

Veiledning av gruppe til spesialitet i klinisk barn- og ungdomspsykologi

Individuell veiledning av psykologer i forbindelse med skriftlig oppgave til spesialitet i klinisk barn- og ungdomspsykologi.

Tori Mauseth:

Veiledning av gruppe til spesialitet i klinisk barne- og ungdomspsykologi

Knut Taraldsen

Veiledning av miljøterapeuter ved Korsvoll akutt- og utredningsinstitusjon, Barne- og familieetaten, Oslo kommune.

2.3. Veiledning Forskningsavdelingen

Harald Janson

Doktorgradsstipendiat Anni Skipstein, Nasjonalt folkehelseinstitutt og Psykologisk institutt, UiO

Ane Nærde

Doktorgradsstipendiat Anni Skipstein, doktorgradsstipendiat, Folkehelseinstituttet

Doktorgradsstipendiat Ragnhild Bjørknes, doktorgradsstipendiat, Atferdssenteret.

Terje Ogden

Doktorgradsstipendiat John Kjøbli, Atferdssenteret – Psykologisk Institutt, UiO

Doktorgradsstipendiat Bent Storå, RBUP-sør og øst – Psykologisk Institutt, UiO

Doktorgradsstipendiat Joshua Patras, Atferdssenteret – Psykologisk Institutt, UiO

Doktorgradsstipendiat Sihu Klest. Atferdssenteret – Psykologisk Institutt, UiO

Kristine Amlund Hagen

Doktorgradsstipendiat: John Kjøbli, Atferdssenteret og Psykologisk Institutt, UiO

Doktorgradsstipendiat Sihu Klest, Atferdssenteret og Psykologisk Institutt, UiO

Doktorgradsstipendiat Joshua Patras, Atferdssenteret og Psykologisk Institutt, UiO.

Doktorgradsstipendiat Ragnhild Bjørknes, Atferdssenteret. UiB.

Vedlegg 3. Komitéarbeid, Faglige verv, Referee.

3.1. Komitéarbeid/sensorvirksomhet/faglige verv Utviklingsavdeling barn

Komitearbeid

Anne Arnesen

Nasjonal arbeidsgruppe for etablering av OECDs nettverk mot vold og mobbing i skolen.

Elisabeth Askeland

Deltaker i en følgegruppe, Family and Schools Together (FAST) ved Nordisk Campbell Center.

Sensorvirksomhet

Elisabeth Askeland

Sensor på hovedoppgave ved Psykologisk fakultet, UiB.

Fagkonsulent

Elisabeth Askeland

Konsulent på fagbok fra Cappelen akademisk forlag. "Atferdsvansker hos barn – Evidensbasert kunnskap og praksis" May Britt Drugli.

Referee

Elisabeth Askeland

Tidsskrift for Norsk Psykologforening

3.2. Komitéarbeid/sensorvirksomhet/faglige verv utviklingsavdeling ungdom

Bernadette Christensen:

Sensor til embetseksamen i psykologi ved Universitetet i Oslo våren 2008 og høsten 2008

Sensor for Hovedoppgave ved psykologisk institutt, UiO.

Medlem av styringsgruppen for barne- og ungdomspsykologi, Institutt for Aktiv Psykoterapi

Medlem av styringsgruppen for voksen psykologi, Institutt for Aktiv Psykoterapi

Tori Mauseth:

Medlem av styringsgruppen for barne- og ungdomspsykologi, Institutt for Aktiv Psykoterapi.

Nina Tollefsen:

Sensor for masteroppgave "Læring i komplekse systemer" ved HiAk.

Sensor for 4 avsluttende prosjektoppgaver ved BA-utdanningen i vernepleie.

Kyrre Lønnum:

Sensor til emnet Psyc4301, profesjonstudiet i psykologi, Psykologisk institutt, UiO.

3.3. Komitéarbeid/sensorvirksomhet/faglige verv forskningsavdelingen

Komitéarbeid

Ane Nærde

Medlem av referansegruppe til prosjektet Språkvansker hos barn, Folkehelseinstituttet

Terje Ogden

Medlem arbeidsgruppe for systematisk kunnskapsoversikt om skolebarns psykiske helse,

Vetenskapsakademiens hälsoutskott, Stockholm

Norsk representant i NORFACE seminarrekke om evidensbasert policy

Mari-Anne Sørli

Medlem i Utanningsdirektoratets Forskernettverksgruppe.

Ledelse av forskerforum sammen med Mette Ystgaard, RBUP sør-øst, "Forum for intervensjonsforskning i skole og barnehage".

Sensor, masteroppgave, Institutt for Spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo, 12.08

Faglige verv

Gunnar Bjørnebekk

Tillitsvalgt Forskerforbundet

Kristine Amlund Hagen

American Psychological Association, APA: International Affiliate

Society for Research in Child Development, APA: Member

Ivar Frønes

Medlem av styret i ISCI: International Society for Child Indicators

Leder av Business Board i Childwatch International

Terje Ogden

Styremedlem, Nordisk Campbell Center, Socialforskningsinstituttet, København

Styremedlem IMS: Institut for metoder i Socialt Arbeide, Sosialstyrelsen, Stockholm

Medlem i Forskningsfaglig råd, BUF direktoratet, Oslo

Medlem i NOU-utvalg, "Barn og straff", Justisdepartementet

Medlem i internasjonal redaksjon for Journal of Children's Services, UK.

Member of Academic Committee for SEBDA (Social, Emotional and Behavioural Difficulties Association) International Conference, 2010.

Referee

Gunnar Bjørnebekk

Personality and Individual Differences

Scandinavian Journal of Educational Research

Referee for 13th Biennial Conference in Amsterdam, 2009

Journal of Adolescent

Kristine Amlund Hagen

Society for Research in Child Development, 2008 review panel

Tidsskrift for Norsk psykologforening

Harald Janson

Scandinavian Journal of Psychology – 2 vurderinger

Journal of Personality Assessment

Terje Ogden

Journal of Consulting and Clinical Psychology

Children and Youth Services Review

Scandinavian Journal of Psychology

Scandinavian Journal of Educational Research

Tidsskrift for Norsk Psykologforening

Tidsskriftet Spesialpedagogikk, forskningsbilag

Mari-Anne Sørli

Tidsskrift for Norsk Psykologforening